

ERAETTEVÖTETE

AMETNIKKUDE KOJA TEATAJA

Riigivaramatule

4284

5462

KIRJALDUSKAMERAS

Nr. 4

August — September 1938

I aastakäik

Tellimise hind:	Ilmub 6 korda aastas vähemalt 24 leheküljelisena.	Kuulutuste hind:
1 aastaks Kr. 0.75	Vastut. toimetaja E. A. Koja, peasekret. O. Hendrikson,	1 lehekülg Kr. 35.—
1/2 " 0.40	tegev toimetaja E. A. Koja nõunik sekret. V. Tehve.	1/2 " " 20.—
Üksiknumber 15 s.	Toimetus ja talitus Tallinnas, Pärnu m. 21—3, tel. 479-06.	1/4 " " 10.—
		1/8 " " 5.—
		1/2 esilehekülge " 25.—

SISUKORD: 1. Tööandjad ei täida seaduse eeskirju. 2. Eraametnike olukord Rootsis. 3. Äride lahtiolekuage vajab piiramist. 4. Tööinspektorite arvu tuleks suurendada. 5. Demagoogitsemine ei arenda koostööd. 6. A. Gustavson: Vanaduse-, invaliidisuse- ja järelejäänute kindlustus ning erasutuste ametnikkond. 7. V. Tehve: Eraametnike palgaolud. 8. E. A. Koja tegevus. 9. Kutseühingute tegevusest. 10. Rootsi eraametnikkude organisatsioonid. 11. Välismaa ringvaade.

IGA MÖÖDUVA

24 TUNNI SÜNDMUSED NII KODU- KUI KA
VÄLISMAAL LEIATE IGAL LÖUNAL ILMUVAST

„PÄEVALEHEST“

PEALE SELLE JUHTKIRJU, HUVIPAKKUVAD
REISIKIRJELDUSI, ROMAANE, VESTEID
JA PALJU MUUD HUVITAVAT

KIRJANDUST
KOOLIRAAMATUID
KOOLITARBEID

JNE. JNE.
SOOVITAVAD SUURES VALIKUS

„PÄEVALEHE“

RAAMATUKAUPLUSED

TALLINN, PÄRNU MNT. 10 ● PIKK 2

Eraettevõtete Ametnikkude Koda asus uutesse ruumidesse.

20. augustist alates asus Eraettevõtete Ametnikkude Koda uutesse ruumidesse Tallinnas, Pärnu mnt. 21—3. Kojal puudus vanades ruumides saal, kus oleks saanud pidada korralikult koja täiskogu ja sektsioonide ning toimkonna koosolekuid. Ka vähemate loengute ja kursuste puhul oldi sunnitud kasutama võõraid ruume ja koolimaju. Uutesse ja ajakohastesse ruumidesse asumisega, lahenes nüüd ka osaliselt saali küsimus.

E. A. Koja ruumidesse asus ka Äriteenijate Ühing.

Koja kantselei

on endiselt avatud äripäeviti kella 9—15-ni. Kojal juhatus ja esimehe kõnetunnid on reedeti kella 17—18-ni, peasekretäri kõnetunnid äripäeviti kella 13—15-ni ja nõuniksekretäri kõnetunnid kella 10—1-ni.

E. A. Koja märgukiri Narva linnavalitsusele.

E. A. Koja juhatus saatis märgukirja Narva linnavalitsusele, milles nõuti Narva linna kauplemisaja sundmääruse muutmist, nii et Narva äride lahtioleku ajaks oleks läbi aasta 9 tundi.

Narva kaupmeeskond asus juba oma kevadisel nõupidamisel äride 9-tunnilise lahtioleku aja suhtes pooldavale seisukohale. Tähendatud seisukohad esitati ka Narva käitiste töölisnõukogudele kui suurematele tarvitajate rühma esindusele, kes ka ülaltähendatud lahtiolekuajaga nõustusid.

1. septembrist s. a. hakkas Narvas aga linna kauplemisaja sundmääruse alusel kehtima 10-tunniline äride lahtioleku aeg. Kuna ÄKT seadus äriteenijate tööpäeva määrab 8-tunniliseks, peaksid tööandjad äriteenijatele andma kas 2-tunnilise lõunavahetaja või muul viisil äriteenijate tööaega korraldama nii, et see ei kestaks üle 8 tunni.

Et Narva tööandjad saadud andmeil keelduvad seda tegemast, saadeti üht-

lasi avaldis Narva jaoskonna tööinspektorile, paludes viimast Narva kaubanduslikke käitisi revideerida ja ÄKT seaduse eeskirju mitterätvaid ettevõtteid vastutusele võtta.

Eraametnike kutseühingute põhikiri koostamisel.

Musterpõhikirja kavandid töötati ümber E. A. Koja poolt loodud komisjonis, millest osa võtsid koja juhtivad ametnikud ja kutseühingute esindajad.

Põhikirja kavandi aluseks võeti Eestimaa Töölisühingute Kesklidu vastava toimkonna poolt välja töötatud töövõtjate kutseühingute ja nende liitude kavandid ning kohaldati ametnikkude ja äriteenijate kutseühingute jaoks.

Muudatusi tehti liikmemaksu käsitlevais eeskirjäs. Eraametnikel on raske aluseks võtta põhikirjas ettenähtud liikmemaksu minimaal-normi kuupalga suurusest, sest palgad on sageli ärisaladused. Samuti palkade suur kõikumine ja igakuine tasumine põhjustasid üldkoosolekute vabade käte andmise liikmemaksu määramiseks.

Juhatus liikmete ameti kestvuse aega pikendati 3 aastani, igal aastal $\frac{1}{2}$ liikmete väljalangemisega. Eraametnikkude kutseühingud annavad vähe kogemustega kutseühingu tegelasi ja lühema aja järgi uute juhatusliikmete valimine pidurdaks edukat tegevust.

E. A. Koja juhatus saatis tähendatud põhikirjude kavandid Sotsiaalministeeriumi, paludes neid kinnitada ja kehtima panna.

Ilmub eraametnikele vajalik käsiraamat.

Alates käesoleva aasta septembrist hakkab ilmuma vihkude viisi „Arveasjanduse käsiraamat“. Käsiraamatu on koostanud krediidit- ja kindlustusametuse peainspektor A. Kukk ja ilmub 10 vihus järgmiselt:

1) Kahekordse raamatupidamise algmõisted. 2) Raha ja hoised. 3) Väärtpaberid. 4) Vekslid. 5) Deebitorid ja kreditorid. 6) Kaalud ja mõõdud. 7) Kaubad ja inventar. 8) Kinnisvarad. 9) Kulud ja tulud. 10) Ettevõtete vormid

„Arveasjanduse käsiraamat“ on tarviline igale äritegelasele. Ühtlasi on ka A. K. praktiliseks õpperaamatuks raamatupidamise alal, käsitledes ühtlasi arvepidamisse puutuvaid küsimusi meie olude kohaselt.

Käsiraamatu hind ettetellimisel Kr. 10.—. Raha sisse maksta posti jooksvale arvele nr. 233 A. Kukk'le nimele.

Esimeseks ilmub vihik nr. 3 — väärt-paberid.

Järgmise vihuna ilmub nr. 4, Vekslid.

ERAETTEVÕTETE AMETNIKKUDE KOJA TEATAJA

Nr. 4

I aastakäik

1938

Tööandjad ei täida seaduse eeskirju

E. A. Koda tahab kasutada kõiki võimalusi, et ÄKT seadus ei jääks paberile. Kutseühingute ja koja koostöö vajalik

On möödunud umbes neli kuud Äride ja kontorite töökorralduse seaduse kehtimahakkamisest. Selle aja kestel on Eraettevõtete Ametnikkude Koda kogunud andmeid seaduse rakendamise kohta üleriiklikus ulatuses. Need andmed ei ole eraametnikele kuigi rõõmutavad. Juuli- ja augustikuus kogutud andmed tõendavad, et seaduse eeskirjad leiavad rea tööandjate poolt ebarakortset rakendust. Kojale on saadetud terve hulk kirjalikke kaebusi peaaegu kõikidest maakondadest ja linnadest. Vähe ei ole esitatud kaebusi ka suuliselt ja telefoni teel.

Korralikult täidavad seaduse eeskirju suuremad ärid ja kontorid, kuna hulk keskmisi ja väike-ettevõtteid suhtuvad asjasse suurima ükskõiksusega ning eksploateerivad möödunud tsunftiaja ärirezüümi alusel oma teenijaid endisel viisil. Mõned tööandjad, olles sageli teadlikud seaduse eeskirjadest, usuvad illusiooni, et seadus jääb „õhku rippuma“. Ei ole kahtlust selles, et need illusioonid purunevad niipea, kui tutvutakse esimeste tulemustega seaduse eeskirjade mittetäitmise eest.

Otse lubamata on tööpäeva pikkuse normi ignoreerimine. Terves reas ettevõtteis on ametnikud ja äriteenijad sunnitud töötama 7 ja 8 tunni asemel 10—12 tundi, määrides isegi 14—15 tundi päevas. Seadus loeb üle normaal-tööaja tehtud tunnid ületunnitööks ja tööandja

on kohustatud ületunitööd registreerima. Isegi Tallinnas rõhuvad enamik ettevõteteid eiregistree-ri ületunde, rääkimata provintsi käitistest. Tugevasti annab tunda ajakohase äride lahtiolekuaja seaduse puudumine. Üksikud maaomavalitsused on kauplemisaja tarbetult laiaks paisutanud, tekitades ÄKT seaduse korrektseks rakendamiseks mitmesuguseid takistusi, eriti väikekäitistes teenijate asendamata- tuse ning ühistegeliste ja üksikomani- kuliste käitiste konkurentsi tõttu, sest esimeses töötavad ainult palgalised, tööandja — ühing — ise kaasa ei tööta. Üksikud kaupmeeste grupid linnades ja maal on kavatsenud veelgi laiendada kaupluste lahtioleku aega äripäeval ja sisse seada pühapäevast kauplemist, kuid koda on astunud siin tulemusrik- kaid ja energilisi samme nii omavalit- suste kui ka riiklike keskasutuste juures.

Ületundide arvestamises ja tööaja pikkuses on tublisti arusaamatusi ühis- tegeliste kaupluste äriteenijate juures. Ühingud nimetavad oma teenijaid kaupluste juhatajaks, osakonnajuhata- jaks, pea-, abi- ja harukaupluste juha- tajaiks, vastutavaiks müüjaks, vane- maks müüjaks jne., püüdes sealjuures viia neid ÄKT seaduse erand-normide alla (§ 14), milles loetakse juhtivate töövõtjate kohta kehtimatuks normaal- tööpäeva pikkuse, ületundide ja töö- vaheaja eeskirjad. Ülaltähendatud töö-

võtjate liigid ei oma töö juhtimise ja järelvalve funktsiooni, mis oleks suurem lihtsast järelvalvest ja alluvad ärijuhile ning nende kohta normaaltööpäeva pikkuse ja ületundide arvestamise eeskirjade mittearvestamine on ebaõige.

Puhkeaja eeskirju täidavad ettevõteted korralikumalt, kuid siingi on seaduserikkumisi veel tublisti. Reas käitised ei anta puhkust üldse või antakse puhkust sageli vähem, kui seaduses ette nähtud; kontoriametnikud arvatakse äriteenijaks ja puhkust antakse äriteenijale ettenähtud normi järgi. Ametnikele antakse puhkust jaokskaupa, siis kui tööandja heaks arvab, olgugi, et seadus nõuab tööandjalt 2 nädalat etteütlemist tööandja puhkusele minekul ja keelab andmast puhkust jaokskaupa.

Et koja vadijate õigused saaksid jalule seatud, saatis ko-

da välja kutseühinguile juhised, kuidas ja kelle poole pöörduda käitises ettetulevate väärnähtede puhul. Ühtlasi paludes kutseühinguid koostada nimestikud ettevõtete kohta, kes ei täida seaduse eeskirju ja esitada need tööinspektorile.

Eraametnike kutseorganisatsioonide ja koja ülesanne on nüüd, mil ÄKT seadus on omandanud kehtivuse, valvata selle järgi, et see ei jääks mitte paberile ega tööandja mõnitada, vaid et ta ka tõeliselt kaitseks neid, kelle jaoks see oli mõeldud. ÄKT seadus suudeti suurte raskustega läbi viia, kuid E. A. Koda ei keeldu pingutusi tegemast ka selle heaks, et eraametnikud oma töökaitse seaduse hüvesid tegelikult naudiks. Koda ja võimsad kutseühingud suudavad käsikäes üksmeelselt täita selle ülesande ainult siis, kui eraametnike laialipillatud jõud selleks teadlikult koonduvad.

Eraametnike olukord Rootsis

Rootsi saabudes torkab silma üldine kõrge elatistase — kõrged tööpalgad, suuremad elunõuded, jõukus. Kuivõrd saavad sellest osa eraettevõtete ametnikud — see huvitab Koja ekskursionist osavõtjaid.

Palgateenija majanduslik olukord peegeldub eestkätt reaalpalgas — mis väljendub töötasu ja elumaksumuse vahekorras. Teisiti öeldes, mida suurem palk ja mida odavamalt saab osta kõike eluks vajalikku — seda rohkem jääb sissetulekust vabaks, seda suurema hulga nõudeid on võimalik rahuldada peale otsekoheste hädavajalikkude nõuete.

Rootsi tööstustöölise palgad on suures enamuses reguleeritud kollektiivlepingute kaudu. Nende abil on ka vabaturu palgatase tõusnud. Sama nähe esineb ka ametnikkonna palkade juures. Umbes 30% ametnikkonnast on palgatud kollektiivlepingute alusel, mille palganormid on üldiselt kõrgemad kui üksikkokkuleppe kaudu saavutatavad. Normid on välja töötatud ametnikkude ühingu ja töövõtja vahelise läbirääkimise alusel. Palga suurus oleneb mitmesugustest tingimustest: töövõtja vanusest, ametivanusest, ametikoolest jne. Palgad kontoris on üldiselt kõrgemad kui äris. 18-a. algaja palgaks äris on 100—125 krooni, kontoris 140—170 krooni. Iga aasta ametivanusega tõuseb palk umbes 40 krooni kuni jõuab näiteks Stokholmi elutarvete äris meesäriteenijal, kes 10 a. teenistuses, 300 kr., manufaktuuräris 325 kr. ja rauakaupade äris 350 kr. Stokholmiga sa-

mas kallidusastmes loetakse Luleo linn Põhja-Rootsis; II ast. odavamad on Göteborg, Östersund, Sundsvall; III astmes: Gävle, Malmö, Karlstad jne. ning IV — kõige odavam — Kalmar, Jönköping, Halmstad jne.

Kontoriametnikkude palgad algavad nagu öeldud 18-aastaselt meesalgajal keskmiselt 150 kr. kuus ning tõusevad 5 aasta ametivanusega 23 aastasele 330—350 kr. kuus.

Naistööjõudude palgad on üldiselt 25—30% madalamad toodud andmetest, kuigi muud töötingimused on ühtlased meestega.

Kassapidajad ja stenografistid saavad tavaliselt lisatasu 300—500 kr. aastas. Ärimüüjatega on sageli sõlmitud kokkuleppeid, eriti suuremates kaubamajades, mille alusel nemad saavad läbimüügi pealt $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ % provisiooni peale kindla palga.

Peale otsese rahapalga tuleb palga tulu eriliigiks arvestada suvipuhkust, mis on peale üheaastase teenistuse 2 nädalat täie palgaga. Iseloomulik on kollektiivlepingute nõue, et suvipuhkust tuleb kasutada puhkamiseks ja tema vahetamine palga vastu ei ole lubatud.

Tööandja maksab ka tasu haiguse puhul, mis ei ole enda põhjustatud; keskmised normid on kolme esimese haiguse kuu kestel täis palk, kusjuures enamasti on ettevõtte arsti kasutamine tasuta ja enamatel juhtumitel ka prii ravimid. Kuna Rootsis on kehtimas tööõnnetusjuhtumite puhuks sundkindlustus, puudub aga haiguskindlustus, siis on tavaliselt kindlaks määratud, et enda põhjustatud haiguse hulka arvatakse õnnetused

spordivõistlustel, treeningul, mootorratta sõidul ja muud sarnased.

Ametnikkude pensioni kohta on Rootsis seisukoht, et see on väljateenitud palk, mille maksmine on vaid edasi lükatud. Vastavalt sellele arusaamisele on enamuses ettevõtteis läbi viidud vabatahtlik pensioni maksude tasumine 12% suuruses ametniku palgast ühisesse pensionikassasse, kusjuures 6% maksab ettevõtte ja 6% ametnik ise. Pensionikassa, Svenska Personal Pensionskassan (S. P. P.), on suur ettevõtte, millel on 215 miljoni kr. fondisid ja mille liikmeks on 1750 ettevõtet ja 38.000 ametnikku. Pension on kolmesugune: a) vanuse pension 65-a. (naised 60-a.) vanuselt — pensioni suurus 60% palgast; b) järeljäänute pension lesele 20% palgast ning lastele 30, 20 ja 10% lese pensionist; c) töövõimetuse pension, mis määratakse kindlaks töövoime kaotusele vastavalt peale 3 kuud kestnud haigusaja.

Ületunnitöö tasu on tavaliselt ette nähtud peale nädalas lubatud 48 tunni töötatud aja eest tööpäeval 50% ja pühapäeval 75—80% kõrgendatud tasuga. Ületunnitöödesse suhtutakse üldiselt eitavalt, kuna üle normaal-tööaja töö mõjub erakordselt kurnavalt ning teisest küljest on sotsiaalselt nõuetav töövõimaluste õiglase jaotus olemasoleva tööjõu vahel.

Töötasu küsimust Rootsis suudetakse käsitleda küllaldaselt erapooletult, vaatamata toimunud ratsionaliseerimistele. Tööstustööliste näide on tõestanud, et hästiasutatud tööjõud suudab toota kvaliteedilt ning ka kvantiteedilt eeskujulikult. Parimini organiseeritud ja tasutud metallitöölised on tõstnud Rootsi selle ala tooted väljaspoole võistlust. Ka ametnikkude palkade osas peetakse loomulikuks, et palka tuleb arvestada jõudlusvõime järele, kuid lisatakse juurde, et palk peab vastama ka elustandardile, s. o. vanunusele, ettevalmistusele, haridusele jne. Palk peab olema kompromiss nende kahe seisukoha vahel. Sellest lähtudes saavutataksegi lepingu poolte vahel palgakokkulepped kollektiivlepingute juures. Miinimumpalga ületamine tehakse aga täielikult olenevaks ametniku individuaalseist võimeist.

Samuti ametiredelil edasijõudmine on peamiselt olenev isiku võimetest ning palju vähemal määral tutvustest ning sidemetest. Rootsis võib väga sageli kohata võrdlemisi noorealisi mehi suurettevõtete vastutavatel kohtadel. Stokholmi ühe suurkaubamaja osakondade juhid, kelle kuutasu tõuseb 1000 kr. kuus, on eranditult võrsunud sama ettevõtte jooksupoiste hulgast.

Nendel ning paljudel muudel põhjustel võib arvestada Rootsi eraametnikku sissetulekute osas üheks paremini asetatuks võrreldes meie naabermaade erateenijatega.

Mis puutub väljaminekutesse ametniku hüdsetis, siis on siin võrdlemisi raske tõmata paralleele näiteks meie ning Rootsi ametniku vahel, kuna olud on liiga erinevad. Paiguti on kulud hädavajaliste väljaminekute osas Rootsis väga suured, näiteks tuleks Stokholmi ühe 300 kr. kuu tuluga ametnikul

Eraametnike ühiselamu Stokholmis — Kungsklippanil.

arvestada korteri üüriks $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{3}$ palgast, sellele lisaks tuleks näiteks 2—3-liikmelise perekonna ülespidamiskulud arvestada 100 kr. kuus. Siiski on ülejääv summa umbes 100 kr. niivõrd suur, et riietusalal, samuti rauakaupade, korterisisustuse jne. alal valitsevate suhteliselt odavate hindade tõttu võimalik on lahe majapidamine.

Endastmõistetavalt kuulub Rootsi ametniku majapidamisse eeskujulik, juba väljaspoolgi tuntud kõrgel tasemel seisev kodusisustus, toitumine, riietus. Hädavajalikkudeks majapidamise vahenditeks loetakse telefon, tolmuimeja, jääkapp. Igal ametnikul on oma pangaarve. Rootsi ühis-ehitustegevus näiteks on väga suurt ergutust saanud ametnikkude säästsummade kaudu.

Tehes üldise kokkuvõtte olukorrast, peab tunnustama, et palgalised, nende hulgas ka eraametnikud, asetsevad Rootsis elu- ja töötingimustelt seisukorras, mis on vääriline selle maa kõrgele kultuurile ja elustandardile. Õppereisid, mille kaudu võimaldub leida eeskujusid ja juhiseid ka meie eraametnikkonna kõigekülge taseme tõstmiseks, on seega eeskätt suunatavad Rootsi ning teistele Skandinaavia maadele.

Äride lahtiolekuaja vajab piiramist

Kas on vaja pühapäevast kauplemist?

Äride lahtiolekuaja piiramise ja pühapäevase kauplemise keelu üle on viimasel ajal nii äriomanike kui ka äriteenijate kutseorganisatsioonid avaldanud oma seisukohti. Äriteenijail pole olnud kahte seisukohta. Äride lahtiolekuaja piiramine on tunnustatud vajalikuks nii Äriteenijate Kutseorganisatsioonide Liidu kui ka Eraettevõtete Ametnikkude Koja poolt. Äride ja kontorite töökordalduse seaduse eeskirjade korrektne täitmine äriteenijate suhtes on paratamatult seoses äride lahtiolekuaja piiramisega. Äriomanikkude konservatiivsed ringkonnad püsivad kangekaelselt arvamisel, nagu suureneks läbikäik, kui ärid on kauem avatud. Üksikud kaupmeeste koosolekud ja organisatsioonid on avaldanud ka teistsuguseid mõtteid äride lahtiolekuaja piiramise ja pühapäevase kauplemise kaotamise kasuks. Mitmel pool maal ja vastsetes linnades ja alevikudes on ühistegelised- ja erakaupmehed leppinud kokku pühapäevarahuks.

Maomavalitsuste poolt antud kauplemisaja suundmäärused võimaldavad kõikidel äridel töötada 12 tundi, neist mõni isegi 14 tundi päevas. Lühim aeg on Pärnumaal ja Saaremaal (talvel) 11 tundi, 6 maakonnas suundmäärused võimaldavad äridel kaubelda veel 1 tund peale äri sulgemist, kui ostjad viibisid äris enne suundmääruses ettenähtud äride lahtiolekuaja lõppu. Harjumaal on see norm $\frac{1}{2}$ tunniline. Äride lahtioleku aeg maakonnis on enamikus kella 7—19 ja 8—20-ni, Virumaal ja Harjumaal talvel 6—20-ni ja Viljandimaal suvel 6—18-ni.

Palju erinevamalt on maakonnad reguleerinud pühapäevast kauplemist. Äride lahtiolekuaja pühapäeval kõigub 3—7 tunnini. Mitmed maakonnad on millegi pärast tarvilikuks pidanud äride avamist pühapäeval kahes osas, mõni tund enne- ja mõni tund pärast lõunat, teised on paremaks pidanud lubada kaubelda kas ainult enne või ainult pärast lõunat.

Ainult 5 maakonnas suundmäärused sisaldavad endas ka deklaratiivse võtte äriteenijate kohta, nõudes äriomanikelt vastavate töökaitse eeskirjade rakendamist äriteenijate suhtes.

Huvitav on, milliseid seaduse eeskirju rakendati äride, ladude, büroode ja kontorite ning muude kaubandusasutuste palgalise personaali suhtes, sest eelpool tähendatud suundmäärused olid kehtimas ammu enne äride ja kontorite töökordalduse seaduse jõustumist.

Pühadel ja puhkepäevadel on maomavalitsused kauplemisajaga jaotanud mitmesuguselt. Ühes maakonnas on aastas 14 päeva kestel keelatud igasugune kauplemine, teises maakonnas aga ainult 11 või 7 päeval aastas.

Küsimusele — miks piirata kauplemisajaga ja pühapäevast kauplemist — leidub tublisti pooldavaid argumente.

Eesti iseseisvuse ajal kaubanduslike kätite suurearvuline tõus on teinud kaubandamaelanikele palju kättesaadavamaks kui see oli varem. Ei tarvitse enam sõita suure arvu kilomeetreid, et midagi osta. Kauplusi on asutatud jaamad, meiereid, koorejamaid, veskite j. t. asutuste juure. Oma igapäevaste toimingute sooritamise kõrval teostab talumees ka oma ostud.

Teiselt poolt piirab maaelaniku igapäevase ostmise vajadust asjaolu, et tal on tähtsamad tarbeained, nagu piim, leib, liha, või, jahu jne. omast käest. Suhkrut, soola ja muud sarnast ostab ta suuremal hulgal pikemaks ajaks varuks, et iga päev poleks vaja poes käia.

Maakaupluste pühapäevane lahtiolekuaja ei sõltu seega niivõrd tarvidusest, kui möödunud aegade harjumusist. Halbade harjumustest oleks aga ülim aeg lahti saada. Maakauplused on praegu mitmel pool keskuseks, kus mehed pühapäeval jutuajamiseks ja uudiste hankimiseks kokku tulevad, ostes sealiuures peamiselt viina ja suitsu jne.

Äriteenijate seisukohalt lähtudes, on kauplemisaja lühendamine äripäeval ja pühapäevane kauplemine kaotamine maal lausa tervitatav ja äriteenijad on selle aktsiooni läbiviimisel ühes oma avalik-õigusliku esindusega olnud aktiivsemaks pooleks.

Meie aja töökaitse seadused, mis taotlevad töökaitset kõigile töövõtjatele ühtlaselt, ei luba, et maaäriteenija peab töötama 77—88 tundi nädalas ilma puhkepäevata. Sellepärast on küllaldane äripäevaseks kaupluse lahtioleku ajaks maal suvel kella 7—17-ni ja talvel kella 8—17-ni, ning täielik pühapäevarahu. Kuigi praegu kehtib AKT seadus, sõltub maaäriteenija tööpäeva pikkus tegelikult ikkagi äride lahtioleku ajast.

Äride lahtiolekuaja linnades on linnaomavalitsuste poolt reguleeritud suundmäärustega $8\frac{1}{2}$ —12 tunnini. Ärid on 12 tundi äripäeval avatud Kallastel, 11 tundi Elvas, Keilas, Mustvees, Otepääl, 10 tundi Antslas, Kilingi-Nõmmel, Mõisakülas, Narvas, Keilas (talvel), Elvas (talvel), Paldiskis, Tõrvas, Otepääl (talvel), 9 tundi Haapsalus, Jõgeval, Jõhvis, Kuressaares, Nõmmel, Paides, Põlseris, Pärnus, Rakveres, Suure-Jaanis, Tallinnas, Tapal, Türil, Viljandis ja Võrus ning $8\frac{1}{2}$ tundi Põltsamaal.

Enamikus linnades on äride lahtioleku ajaks seega 9 tundi ja kaubeldakse ajavahemikul kella 7 kuni kella 19-ni. Samad suundmäärused tõstavad kauplemise aega äripäeval mitmesuguste eranditega mitme tunni võrra laulupidude, laatade, aastalaatade, näituste ja muude rahvakogumiste puhul. Võrus on näit. 15 päeva kestel aastal ärid 2 tundi enam avatud, Kuressaares aasta-

laada ajal kõik ärid on 12 tundi avatud. Samasugune on lugu Paides, Paldiskis, Petseris, Rakveres, Suure-Jaanis ja Tapal. Mõned linnad pikendavad äride lahtiolekuaega ka enne suuri pühi.

Meie linnade ärielu oma struktuurilt ja kaubandusliku käibe seisukohalt ei nõua, et meie linna omavalitsuste sundmäärused näeks äride lahtioleku ajaks ebaühtlust ja virr-varri, nagu see praegu on. Kui E. A. Koda Vabariigi Valitsusele esitatud äride lahtioleku aja seaduseelnõus põhjendatult ette nägi äride lahtiolekuks teatud ühtlase aja, siis tuldi Kaubandus-Tööstuskojast välja väitega, miks peaks näit. Haapsalu kaupmeest huvitama, milline on äride lahtiolekuaeg Petseris. Tõsi küll, see ei tarvitse huvitada Haapsalu kaupmeest, kuid fakt on aga see, et Petseris ja Haapsalus ning veel 14 linnas kaubeldakse kõikjal ühtlaselt kella 8—17-ni. Miks peavad aga näiteks Tõrva, Paldiski, Mõisaküla, Kilingi-Nõmme jne. kaupleva 8—18? Meie keskmiste ja pisilinnade ärielu vaevalt muudab oma ekstensiivset iseloomu ka siis, kui ärid oleksid 24 tundi järjest avatud.

Äri- ja kontoriiteenijate kohta kehtima pandud töökaitseseaduste rakendamine ja elluviimine põrkab ühtlase puudumise tõttu siin ja seal takistuste vastu. Äriomanikel, eriti väikeäride omanikel, on raske oma teenija normaal-tööaega paigutada laiaks paisutatud äride lahtioleku aja raamesse.

Pühapäevane kauplemine leiab aset suuremal või vähemal määral järgmistes linnades: Antslas, Kilingi-Nõmmes, Kuressaares, Mustlas, Mõisakülas, Paides, Petseris, Pärnus, Tallinnas (1 pühapäev enne pühi) Tõrvas ja Valgas. Regulaarne pühapäevane kauplemine leiab aset Antslas 3 tundi, Kilingi-Nõmmel 4 tundi, Mustlas 3 tundi ja Tõrvas 3 tundi.

Kuressaares on kõik ärid aastalaada pühapäevil avatud kella 12—17-ni, Paides näituste ja laulupidude ajal kella 9—11-ni, Petseris kella 8—10 ja Valgas 12—16-ni, Pärnus on pühapäevane kauplemine 6.—26. aug. aastalaada ajal ja enne pühi kella 13—18-ni.

Kõikides linnades on pühapäeval ja teatud arvu pühadel toiduainetekauplused avatud. Huvitavana tundub asjaolu, et sundmäärused võimaldavad toiduainetekauplustel kaubelda ka pühapäeval peale lõunat ja seda tervelt 12 linnas. Kas on selleks mingisugust tarvidust või on see ainult endisest ajast päritud mugav harjumus?

Haapsalu linna sundmäärus on meelepidanud ka äriteenijaid ning keela b äridel kasutada pühapäeval palgalist tööjõudu. Ka Viljandi linna kauplemisaja sundmäärus kindlustab äriteenijale 1-tunnilise lõunavaheaja äripäeval. Võru sundmäärus lubab tööandjal äriteenijatega kaubalda ainult viimasega kokkuleppel. Et aga kokkulepe siis saavutatakse, kui see vaja on, selles ei ole kahtlust.

Ülaltoodust nähtub, kui võrd põhjendatud on äriteenijate vankumatud nõuded pühapäevarahu saavutamiseks. Pühapäevarahu — see on suurele hulga äriteenijatele veel ilusakõlaliseks illusiooniks.

Imelikuna tundub, et Skandinaavia riikides ja Inglismaa miljonilistes linnades erandlikult kõik kaubanduslikud käitised, ka esmajärguliste tarbeainetega kauplevad, on kogu pühapäeva suletud. Sajadtuhanded äriteenijad naudivad pühapäevarahu ja miljonid tarbijad on siiski varustatud kõigi vajalikkusega.

Peaminister K. Eenpalu oma ülevaates Vabariigi Valitsuse tegevuskavast kriipsutas ala pühapäevarahu maksmapaneku tarvidust kõikidel meie eluavalduosaladel. Hulk palgateenijaid, nende seas ka äriteenijad, ootavad, et Eesti ajakohastub ka sel alal.

Tööinspektorite arvu tuleks suurendada Töökoormatuse suurenemise tõttu nõrgeneb järelevalve töökaitseseaduste täitmise üle

Kevadel kehtejõu omandanud äride ja kontorite töökorralduse seadus lisandas meie tööga ülekoormatud tööinspeksiooni ametkonnale uue järelevalve ülesande. Nüüd, mil seadus mõned kuud juba kehtinud, ja esialgsete andmete järgi ÄKT seaduse eeskirjade täitmine tööandjate poolt mitterahuldav, selgub, et kaubanduslike käitiste järelevalve nõuab tööinspeksiooni ametnikkude koosseisu suurendamist. Juba praegusegi koosseisu juures on tööstuslike käitiste

järelevalve puudulik, eriti Tallinnas, Tartus ja Ida-Eesti tööstusrajoonis.

Iga-aastasest järjekordsest käitise revideerimisest ei saa olla nii väikese koosseisu juures juttu. Mitmes tööinspektori jaoskonnas on üle tuhande tööstusliku käitise revideerida. Neid käitisi peaks tööinspektor vähemalt kord aastas revideerima, kuid seda lihtsalt ei suudeta.

Olgugi, et järelevalve töökaitseseaduste täitmise suhtes pole veel täiuslik, ei saa hindamata jätta tööinspek-

torite ennastsalgavat tööd suure töökoorma ületamisel.

Kui arvestada seda, et tööstuslikkudele käitistele lisandub ÄKT seadusega tööinspektsiooni järelevalveta üle riigi veel kuni 2500 palgatega enijaga töötavat kaubanduslikku käitist, kontorit ja bürood, siis tõuseb töökoormatus tunduvalt.

Praegu jõutakse kontrollida ÄKT seaduse rikkumises ainult neid ettevõtteid, kelle kohta on saadetud kaebus. Paljud äriteenijad ja ametnikud, kes töötavad ettevõttes üksi või väikesel hulgal, ei julge esitada kaebust, sest vallandamise küsimus tõuseb siis jalamaid päevakorrale. Kaubanduslikud käitised maal, millised kõige enam praegu rikkuvad seaduse eeskirju, on tööinspektsioonile praeguse ametnike arvu juures kättesaamatud.

Kui arvestada lootusega, et eraametnikud lähemas tulevikus võivad töölepinguid sõlmida tööandjatega vaimsel alal töötajate töölepingu alusel, seaduse alu-

sel, mille täitmise järelevalve kuulub kindlasti ka tööinspektsiooni ametnikkonnale, siis on tööinspektsioonile ette näha veelgi suuremat töökoormat.

Kuna riiklikud keskasutused juba on koostamas omalt poolt eelarve ettepanekuid 1939./40. a. eelarve aastaks, siis oleks õige aeg asjaosalistel riiklikudel keskasutustel — majandus- ja sotsiaalministeeriumil kaalumisele võtta krediitide laiendamine tööinspektsiooni ametnikkude arvu suurendamiseks.

Seaduseandja hää tahe laiadele hulkadele sotsiaalse hüvangu tõstmiseks töökaitse seaduste kehtimapaneku teel ei saavuta oma eesmärki, kui järelevalve töökaitse seaduste täitmise üle on mõrk.

Nüüdisajal kulutavad välisriigid sotsiaal alal suuri summe. Kahtlemata ei ole ajakohane, kui meie, kes ei kõnne hääde sotsiaalingimuste alal eeskujulikkude riikide rivis, teostame sel alal kokkuhoidu.

Demagoogitsemine ei arenda koostööd

Üleriikliku Kaupmeeste Seltside Keskkliidu häälekandjas „Teated“ nr. 15/16 on avaldatud kellegi K. artikkel pealkirja all „Kas edasi koostöö suunas või tagasi klassivõitluse juurde?“, mis sisaldab autori „Märkmeid Eraettevõtete Ametnikkude Koja aktsioonide puhul“.

Kui need „märkmed“ ei oleks paigutatud Ü. K. S. K. häälekandja esimesele leheküljele, ei oleks nad väärinud tähelepanu oma ebaasjaliku sisu tõttu, nüüd aga olgu vastatud järgmist:

1) Eraettevõtete Ametnikkude Koda ei ole kusagil süüdistanud „kaupmeeskonda tervikult“ Äride ja kontorite töökorralduse seaduse eeskirjade rikkumises. Ei ole ka E. A. Koja juhatus otsustanud ette võtta mingit erakordset „üleriiklikku aktsiooni“ kaupmeeskonna vastu.

Härra K. poolt soovitatud „koostöö“ põhimõttel oleks tulnud enne kui süüdistada E. A. Koda, tutvuneda tõsiasjadega.

Et E. A. Koda on kohustatud seadusega tema peale pandud ülesannete täitmiseks valvama koja algatusel maksma pandud Äride ja kontorite töökorralduse seaduse korrektset elluviimist ja kaitsema oma valijaid (ametnikke) üksikute tööandjate seadusvastase tegevuse vastu, — seal ei ole midagi parata. See on Koja otsekohene ülesanne.

2) E. A. Koja seisukohavõetud eraettevõtete ametnikkude olukorra parandamiseks on avalikud ja otsekohesed. E. A. Koja juhatus ei taotle mingisuguseid „varjatud tendentse“ ega „kaudseid teid“ selles asjas. Et Äride ja kontorite töökorralduse seadus taotleb ka töötasu parandamist juhtudel, kus tööandjad ei tasunud ei otseselt ega kaudselt ületunde, see ei ole E. A. Koja „varjatud tendents“, vaid otsene ja avalik seaduse eeskiri. E. A. Koja ülesanne on nõuda selle eeskirja täitmist. Seda on E. A. Koda ka teinud.

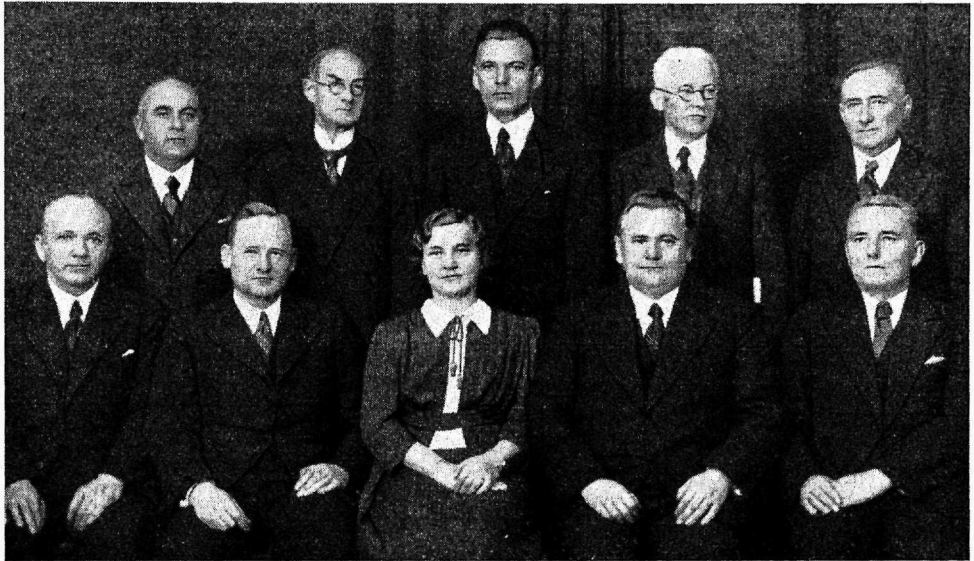
3) Äride lahtiolekuaja seaduseelnõu esitamisel majandusminister K. Sepp'ale polnud E. A. Kojal vajadust enne kokku leppida Kaubandus-tööstuskojaga. Kõnesolev seaduseelnõu oli vaid Kaubandus-tööstuskojale juba tuntud osa E. A. Koja poolt juba varemalt Vabariigi Valitsusele esitatud Äride ja kontorite töökorralduse seaduse elnõust, millise osa suhtes ei saavutatud mölema koja vahel kokkulepet Majandusministeeriumi vastavas komisjonis. Kui Kaubandus-tööstuskoda ei esitanud E. A. Kojale oma vastavat seaduseelnõu kokkuleppe saavutamiseks, siis ei häiri see sugugi E. A. Koda, ega näe selles E. A. Koda K. taoliselt „klassivõitluse“ jubedaid viirastusi.

4) E. A. Koja Teatajas nr. 3 on öeldud, et „kitsas äriomanike ringkond kavatses nõu-

da Võidupühal ja Jaanipäeval kauplemise võimaldamist". K. loeb selles „silmatorkavat tendentsi“ kaupmeeskonna vastu ja õiendab, et „ükski kaupmeeste organisatsioon ei ole nõudnud kauplemise võimaldamist.“ See on vist rõõmustavalt nii, kuid ei eita, et üksik kitsas ringkond oli teisel seisukohal, — n e n

dele oli õigustatult pühendatud E. A. Koja Teataja märkus.

Olgu lõpuks öeldud, et K. artikli taoliste keerutustega ja kahtlustustega saavutatakse kahjuks koostöö asemel just vastupidine tulemus ja arendatakse tõelikult vaid labast „klassivõitluse“ demagoogiat.

E. A. Koja Täiskogu I sektsiooni liikmed.

Istuvad vasakult: Lauristin, Fromhold; Oinas, Aleksander — Koja juhatuse esimees; Jantra, Salme; Juhanson, Peeter — sekts. büroo liige; Kiviste, Alfred — sekts. büroo liige; seisavad vasakult: Klassen, Jakob; Hornbruch, Martin; Kindel, Eduard; Klassen, Theodor ja Vihvelin, August. Pildil puuduvad koja juhatuse liige Ludvig Parkas ja Paul Vollmann.

Vanaduse-, invaliidsuse- ja järelejäänute kindlustus ning eraasutuste ametnikkond

Aug. Gustavson, Rahvusvahelise Tööstööbüroo Korrespondent Eeslis
(Järg.)

Eelmises numbris vaatlesime lühidalt vanaduse jne. kindlustamise teostamist n.-n. rahvakindlustuse maades (Soome, Rootsi), samuti tutvusime mittekontributiivse vanadusekindlustuse süsteemiga (Daania).

Peatume veel paari riigi juures, kus on korraldatud eraasutiste ametnike kindlustamine eriseadusega kontributiivsel alusel.

Tšehhoslovakkia. Tšehhoslovakkias on üldse sotsiaalkindlustus hästi arenenud, nii kindlustuse liikide kui ka töö- ja kutsealade suhtes.

Palgaliste vaimutöölise kindlustamine vanaduse, jne. vastu on korraldatud 1929. a. seadusega, millist on hiljem mitmel korral osaliselt muudetud ja täiendatud. See seadus hõlmab kõiki vaimsel alal töötavaid isikuid, kes teenivad töölepingu alusel kontorites, büroodes, pankades, ärides jne.

Kindlustamiseks tarvilised tulud saadakse kindlustusmaksudest, mida maksavad tööandjad ja palgalised pooleks.

Kindlustusmaksu võtmiseks ja pensionide arvestamiseks ning maksmiseks jaotatakse kõik palgalised vastavalt palgale 11. palgarühma. 1. ehk kõige madalama palgarühma kuuluvad kõik,

kelle aastapalk on alla 3000 Tškr., 2. rühma — 3000—6000 Tškr. aastapalgalisel jne., kuna 11. rühmas on need, kelle palk on üle 42.000 Tškr. aastas. Igal palgarühmal on oma kindel kindlustusmaks, näiteks — 1. rühmas — 12 Tškr., 2. rühmas — 36. Tškr., 3. — 66 Tškr. jne. ja 11. rühmas 250 Tškr. kuus. Kui väljendada kindlustusmaksu protsentides palgast, siis võiks ütelda, et see on keskmiselt 6—8%.

Kuigi riik *de jure* ei võta osa ametnike kindlustamise kuludest, teeb ta seda siiski *de facto*, kaudselt, kandes osa kindlustusasutuste ülalpidamise kuludest.

Ülalmainitud kindlustusmaksude arvel toimub ametnike vanaduse-, invaliidsuse- ja perekonnakindlustamine.

Õigus invaliidsusepensionile on kindlustatud isikul, kes kehaliste või vaimliste defektide tagajärjel muutub töövõimetuks ning ei ole võimeline täitma oma ametile ja elukutsele vastavaid ülesandeid. Invaliidsusepension koosneb kahest osast — põhipension, ühtlane igale kindlustatule 3600 Tškr. aastas + lisapension iga kindlustusmaksukuu eest 2 kuni 50 Tškr., vastavalt palgarühmale. 1. palgarühmas 2 Tškr., 2. — 6 Tškr., 3. — 10 Tškr. jne. kuni 11. — 50 Tškr. Näiteks oletame, et kindlustatu kuulub 5. palgarühma ja 10-aastane ehk 120-kuulise kindlustamise järgi muutus töövõimetuks. 5. palgarühmas on lisapension iga kindlustusmaksukuu eest 20 Tškr. Nüüd on sellel kindlustatud järgmine invaliidsusepension: $3600 + 20 \cdot 120 = 6000$ Tškr. aastas. Kui kindlustatul on alla 18 aastaseid lapsi, siis makstakse temale iga lapse eest $\frac{1}{2}$ tema kogupensionist laste ülalpidamiseks.

Vanadusepensioni õiguse evib kindlustatu kui ta on maksnud kindlustusmaksu vähemalt 60 kuud ja saab 60-aastaseks (mees) või 55-aastaseks (naine). Pensioniõigus algab ka nooremalt kui on makstud kindlustusmaksu 480 kuud (40 a.) Pensioni ei maksta kui isik edasi teenib kindlustamisele kuuluval töökohal. Vanadusepension arvestatakse täpselt invaliidsuspensioniga eeskujul. Kindlustatu surma puhul on lesel õigus pensionile, mille suurus on pool pensionist, mida oleks saanud

kindlustatu, kuid mitte alla 3000 Tškr. aastas. Vaeslapsed kuni 18. aastani saavad $\frac{1}{4}$ kui üks vanemaist on elus ja $\frac{1}{2}$ kindlustatu pensionist, kui mõlemad vanemad on surnud. Ametitõppivatel ja töövõimetutel lastel kestab pensioniõigus 24. eluaastani. Õigus pensionile kindlustatu surma puhul on ka tema lastelastel ja vanematel, kui viimased olid temast majanduslikult sõltuvad. Lisaks mainitud pensionile võimaldatakse pensionärile ka arstiabi, makstakse surma puhul teatud summa matmise kuluks jne.

Ülaltoodud lühikesest ülevaatest näeme, et Tšehhi süsteemi võib pidada vägagi eeskujulikuks vanaduse jne. kindlustamise alal. Kuigi kindlustusmaksud on võrdlemisi kõrged, kindlustatul endal tuleb maksta 3—4% palgast, on teisest küljest aga ka pensionid kindlustatule endale ning tema surma puhul tema perekonnale, küllaltki kõrged, mis võimaldavad muretut elatumist.

Lõpuks vaatleme veel ametnike kindlustamise alal maailma kõige uuemat kindlustamise korraldamist, milline esineb Jugoslaavias.

Jugoslaavia. 1. jaanuaril 1938. a. jõustus eraasutiste ametnike vanaduse-, invaliidsuse- ja perekonnakindlustamine Jugoslaavias. See hõlmab sunduslikult kõiki eraasutistes vaimsetöölal töötavaid isikuid alates 18. eluaastast ning kelle aastapalk on vähemalt 150 Dinarit või üle selle.

Kindlustatud isikud on jaotatud vastavalt palgale 14. palgarühma, 1. rühma kuuluvad palgalised, kelle aastapalk on alla 6000 Dinarit ja 14. rühma — kelle palk ületab 54.000 Dinarit aastas.

1. ja 2. palgarühmas annavad tööandjad üksi kõik kindlustamisega seotud kulud (54 ja 72 Din. kuus vastavalt), kuna 14. rühmas, kus kindlustusmaks on 420 Din. kannavad kulud kindlustatu ja tööandja pooleks. Vahepealsetes rühmades on tööandja osa kindlustusmaksu maksmisel suurem kui kindlustatul. Administratsioonikulud kannab riik.

Õigus invaliidsusepensionile on isikul, kelle eest on makstud kindlustusmaksu vähemalt 60 kuud ning kelle tervislik olukord ei võimalda edasitööta-

mist. Pension koosneb põhipensionist + lisapension, mille suurus oleneb sisesemakstud kindlustusmaksudest. Kõrgeimas palgarühmas näiteks, on pärast 60-kuulist kindlustamist madalaim aastapension 8400 Din., pärast 120-kuulist kindlustamist — 12.600 Din., kuna maksimaalne pension pärast 40-aastast kindlustamist on 31.500 Din. aastas.

Vanadusepension arvestatakse invaliidisusepensioni eeskujul ning õigus sellele algab 65. eluaastaga või ka vare-

malt: meestel, kelle eest on makstud 480 kuud ja naistel — 420 kuud kindlustusmaks.

Kindlustatu surma puhul on lesel pool sellest pensionist, mida oleks saanud kindlustatu ise ning lastel kuni 18. eluaastani 25% kui on 1 laps, 35% — 2-1 lapsel, 40% — 3-1 ja 45% — 4-1 ja rohkem lastel. Kui mõlemad vanemad on surnud siis on laste pension 2-kordne.

Lõpp.

Eraametnike palgaolud

Villem Tehve, E. A. Koja nõunik-sekretär

III.

Äriesindajate, reisijate ja agentide palgad.

Paremad palgad kui müüjail on äriesindajail, reisijail ja agentidel, kes sõlmivad tehinguid tööandja nimel ja arvel. Kuigi neist 10,4% teenib ainult kuni 50 kr. kuus, 7,2% 51—70 kr. kuus, 9,3% 71—90 kr. kuus, on ärireisijaid-esindajaid, kes teenivad kuni 600 kr. kuus; seda tuleb lugeda juba heaks palgaks. $\frac{1}{5}$ ärireisijaist ja esindajaist teenib 111—150 krooni kuus, umbes $\frac{1}{5}$ või 18,2% 151—200 kr. kuus ja 21,7% 200—600 kr. kuus. Paremaid palku makstakse vanematele, kogenud ja klientuuriga häid suhteid omavaile esindajaile. Valdav osa äriesindajaist on Tallinnas ja Harjumaal, kokku 146 isikut — moodustades 75,6% koguarvust. Tartule ja Tartumaale langeb 15% koguarvust. Teistes maakondades on kõikjal alla 3%. Huvitav on asjaolu, et sel alal töötab ka 8 naist, kuigi ärireisija-esindaja elukutse oma korrapärase, liikuvuse ja mitmesuguste muude kutsealaliste raskuste tõttu on naisele ebasobiv.

Ärireisijate, esindajate palgad madalamal palgaastmel vajavad tõstmist, sest õige sageli töötavad nad reisidel olles 13—14 tundi päevas. Kuna väljaspool kaubanduslikku käitist tegutsivate äriesindajate-reisijate tegevust on raske asetada teatud kindla aja raamesse ja tööandjatel on võimatu tema tööloolekut kontrollida, siis äride

ja kontorite töökorralduse seadus tööpäeva pikkuse ja ületundide tasude osas jätab need seaduse alt välja. Seda peaks hüvistatama palgade tõstmise kaudu, eriti madalapalgalistel.

Koorejaamade juhatajate palgad.

Andmed on saadud 203 koorejaama juhataja palgade kohta, igast maakonnast umbes 20—30 koja valijalt — koorejaama juhatajalt. Koorejaama juhataja keskmiseks palgaks kuus on 55 kr. ega tõuse harilikult üle 90 kr. Enamik neist — 103 ehk 50,7% — saab kuni 50 kr. kuus, 71 koorej. juhatajat ehk 35,0% 51—70 kr. ja 23 ehk 11,3% 71—90 kr. kuus. Ülejäänud 6 koorejaama juhataja palgad on 91—200 kr. kuus, moodustades 3% koguarvust. Koorejaamade nais-juhatajaid on 21, neist 17 teenib kuni 50 kr., 3 naist 51—70 kr. ja üks naine 71—90 kr. kuus. Kuigi koorejaamades töö on ka naise töövõime kohane, eelistatakse koorejaama juhatajateks mehi. Viimasel ajal isegi koorejaama juhatajate — naiste — arv on näidanud langust. Maal odavamalt elatumise väide ei peaks õigustama koorejaama juhatajaile maksta madalaid palku. Koorejaamade juhatajad oma palgaolude parandamiseks koondugu vastasse kutseühingusse, et oma eesmärgke ühiselt taotleda.

Ühiskaupluste ärijuhtide, kaupluse-, haru-, abikaupluse ja osakonna juhatajate palgad.

Korrektiivina peab siia andmetele lisama asjaolu, et kolmandas sektisioo-

nis on registreeritud ka ühiskaupluste ärijuhte, kes töö iseloomu tõttu on lugenud end III sektsiooni kuuluvaks. Ärijuhid kuuluvad koja valijatena I sektsiooni ja palgad on muidugi ka kõrgemad kui kaupluste juhtajail, kelle töö iseloom enamikus ei erine palju tavalise müüja töö iseloomust.

58,2% ehk 151 kaupluse või abi-kaupluse juhataja palk on aga 90 kr. kuus, neist 88 isikut ehk 33,8% üldarvust saab palka 71—90 kr. kuus. $\frac{1}{5}$ kaupluse juhatajaist (51 isikut) saab kuupalgaks 91—110 kr.; 13,4% teenib 111—150 kr. kuus. Ülejäänud 8,8% ehk 23 kaupluse juhatajat teenib enam kui 150 kr. kuus, neist 17 (6,5%) saab kuus 151—200 kr. Saadud andmete järgi töötab naisi sel alal 24, kellest 13 teenib 51—70 kr. kuus, 4 naist 71—90 kr. kuus, 2 kuni 150 kr. ja 5 naist alla 50 kr. kuus.

Apteegi assistentide ja praktikantide palgad.

Eesti Apteegiassistentide ühing, mis koondab oma alla rõhuva enamuse vastaval kutsealal töötajaid, esitas Rohuteadlaste kojale ettepaneku, võtta apteegi assistentidele palga alammääraks 140 kr. kuus. Eraettevõtete Ametnikkude Kojal pole andmeid, kuidas sellesse suhtus Rohuteadlaste Koda, kuid need andmed, millised tööandjad on saatnud E. A. Kojale oma palgaliste suhtes (1938. a. jaan. kuu andm.) näitavad, et 140 kr. alammääraga kuupalk on enamikul veel saavutamata. E. A. Kojale on andmed umbes 200 koja valija kohta. Tundub, et üks osa apteeke pole oma töövõtjaid kotta registreerinud. Palga statistiliste andmete vaatlemisel pole tehtud vahet assistentide ja praktikantide vahel. See võib luua üksikute palgarühmade vahel väikesi kõikumisi.

Apteegiassistentidele ei makseta üle 150 kr. kuus. 111—150 kr. kuus teenib ainult $\frac{1}{5}$ apteegi assistentidest. Ülejäänud — ligi 80% (147) isikut — teenib kuus alla 111 krooni. Palgarühmas 51—70 kr. kuus teenib 67 isikut ehk 36,3% üldarvust, neist 57 on naised. 14,3% teenib kuupalgaga 71—90 kr. ja 17,4% (32 isikut) koguarvust teenivad 91—110 kr. kuus.

Paremaid palku maksetakse apteegi assistentidele suuremates linnades (Tallinnas ja Tartus), kuna provintsi ja maa-apteegid ei maksa võrdlemisi pikka tööpäeva eest oma ametnikele säärast palka, mida võiks nimetada õiglaseks töötasuks. Kuid käesolev statistika ei ole täiuslik, ja ei haara kõiki apteegiassistente (linnade-, ülikooli-apteegid jne.), võimaldab ta siiski saada teatud ülevaadet. Suurema apteegi-assistentide ja praktikantide arvu koondab endasse Tallinn (umbes 50%) järgneb Tartu ühes maakonnaga (17%), Virumaa linnadega, Harjumaa, Viljandimaa jne. Huvitava asjaoluna tuleb alla kriipsutada sel kutsealal naistöötajadude rohkust. Kojale on saadetud andmed 184 isiku kohta, neist 123 on naised, mis moodustab 66,8% või $\frac{2}{3}$ üldarvust.

Laohoidjate ja laoekspediitorite palgad.

Laohoidjate ja laoekspediitorite palgad ei tõuse üldiselt üle 200 kr. kuus. Ligi $\frac{1}{3}$ neist (80 isikut) teenib 71—90 kr. kuus. 18,3% teenib palgarühmas kuupalgaga 91—110 kr. ja 19,0% palgarühmas 111—150 kr. kuus. Ligi $\frac{1}{3}$ laohoidjaist ja laoekspediitoreist teenib 40—70 kr. kuus, hõlmates oma alla 76 isikut. 150—200 kr. kuus teenib ainult 8 isikut ehk 2,9% üldarvust. Naistöötajadude arv sel kutsealal on 3%. 50% neist teenib 51—70 kr. kuus, 25% kuni 50 kr. ja 25% (9 naist) 71—200 kr. kuus.

Praakerite palgad.

Palgaolude suhtes pisut paremas olukorras kui laohoidjad on metsa- ja linapraakerid. 60% neist teenib siiski vaid 50—110 kr. kuus, haarates 109 palgateenijat. Paremad palgad on Tallinnas, mujal on palgad madalamad. $\frac{1}{4}$ praakereist (28,2%) teenib 111—150 kr., 6,1% 151—200 kr. ja 5,6% 200—500 kr. kuus.

Koja andmeil ei teeni Eestis naispraakereid.

Kindlustusasutuste välistegelaste palgad.

Käesolev statistika haarab kindlustusseltside välistegelast agentide, akvisiitoride, osalt instruktoreid jne.,

kuid et andmed on saadud ainult 113 ametniku kohta, lubab eeldada, et suur hulk kindlustusasutuste välistegelast on koja alla üldse registreerimata. Saadud andmeil teenib kindlustusasutuste välistegelaste arvust ligi 70% alla 110 kr. kuus. 14,2% üldarvust teenib kuni 50 kr., 27,4% 51—70 kr., 13,3% 71—90 kr. ja 15,0% 91—110 kr. kuus. Palgarühmas kuupalgaga 111—150 kr. kuus teenib 28,2% kindlustusametnikku. 151—200 kr. kuus teenib ainult 11 ametnikku, mis moodustab üldarvust 6,7%.

Nagu statistika näitab, võistlevad palgamadaluse suhtes ainult müüjad ja koorejaamade juhatajad Koja III

sektsooni valijaskonnast. Neid palku ei saa kuidagi lugeda rahuldavaiks. Suure konkurentsi kindlustusala korraldamatuse ja ametnike eksploateerimise tõttu alla viidud palku saavad kindlustusametnikud parandada ainult ühisel jõul, võimsasse kutseühinguisse organiseerituna. Hääd eeskuju selleks annavad välismaa kindlustusametnike kutseorganisatsioonid.

Lõpetades Koja III sektsooni valijate palgaolude kokkuvõtliku vaatluse, ei saa rahul olla enamiku palgaoludega. Palgaolude parandamiseks on kõige enam kaasa rääkida ametnikel ja äriteenijail endil.

E. A. KOJA III SEKTSIOONI PALGAD.

	Kuni 50 kr.		51—70		71—90		91—110		111—150		151—200		201—250		251—300		301—400		Üle 400		Kokku	
	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%	%	arv
Äriesindajad ja agendid	20	10,4	14	7,2	18	9,3	24	12,4	40	20,8	35	18,2	12	6,2	13	6,7	7	3,6	10	5,2	100	193
Neist naised	2		2		1		2		—		1		—		—		—		—			8
Ühiskpl. ärijuhid, kaupl. juhat., haru- ja abikaupluste juhat., osak. juhat.	15	5,8	48	18,6	88	33,8	51	19,6	35	13,4	17	6,5	3	1,1	2	0,8	—	—	1	0,4	100	260
Neist naised	5		13		4		1		1		—		—		—		—		—			24
Koorejaamade juhatajad	103	50,7	71	35,0	23	11,3	3	1,5	2	1,0	1	0,5	—	—	—	—	—	—	—	—	100	203
Neist naised	17		3		1		—		—		—		—		—		—		—			21
Apteegi assistendid ja praktikandid	22	11,9	67	36,3	26	14,3	32	17,4	36	19,6	1	0,5	—	—	—	—	—	—	—	—	100	184
Neist naised	18		57		17		21		11		—		—		—		—		—			124
Laohoidjad ja laeokspeidiitorid	16	6,0	62	23,2	80	29,8	49	18,3	51	19,0	8	2,9	—	—	2	0,8	—	—	—	—	100	268
Neist naised	8		15		3		2		3		1		—		—		—		—			32
Praakterid	3	1,6	19	10,5	39	21,5	48	26,5	51	28,2	11	6,1	5	2,8	2	1,1	2	1,1	1	0,6	100	181
Kindlustusseltside akvisiitorid, agendid jne.	15	14,2	31	27,4	15	13,3	17	15,0	16	14,1	6	5,3	7	6,2	2	1,8	1	0,9	2	1,8	100	113
Neist naised	—		3		—		1		1		—		—		—		—		—			8
Muud ametid	52	30,6	42	24,7	35	20,6	22	13,0	11	6,5	4	2,3	2	1,1	1	0,6	—	—	—	—	100	170
Neist naised	43		9		7		3		1		—		—		—		—		—			63

E. A. Koja tegevus

Pühapäevane kauplemine Pärnus kaotamisele

E. A. Koda saatis Pärnu linnavalitsusele märgukirja.

Pärnu linnavalikogu otsusega 11. augustist 1938. a. kustutatakse edaspidi Pärnu laatade nimestikust Pärnu aastalaat. Sellega seoses Pärnu Äriteenijate Ühing ja rida E. A. Koja valijaid on pöördunud palvetega koja poole sammude astumiseks Pärnu Linnavalitsuse ja riiklikkude keskasutuste ees pühapäevase kauplemise kaotamiseks. Selle tulemusena E. A. Koda

saatis Pärnu Linnavalitsusele vastava märgukirja. Teatavasti Pärnu linna kauplemisaja sundmääruse alusel võivad ärid Pärnu aastalaada kestes — 6.—26. augustini — ka pühapäeviti avatud olla kella 13—18-ni. Pühapäevase kauplemise aja pikkus on seega 5 tundi.

Kuna aga aastalaat Pärnu laatade nimestikust kustutatud on, siis osutub tarbetuks ka pühapäevane kauplemine aastalaada perioodil. Kohapealt saadud andmete alusel pole aastalaada ajal pühapäevane kauplemine ka kaupmeeskonna ja tarvitajaskonna seis-

kohalt hädavajalik. Viimase aja aastalaada kogemused näitavad, et lõbuskohtadest huvitunud rahvas ei ole kuigi ostuhimuline ja pühapäevane kauplemine tasuvuse seisukohast ei tule üldse küsimuse alla.

Samuti on äriteenijate tööolud töökaitsse seisukohalt täiesti seadusevastased. Tööandjad — äriomanikud — ei täida seaduse eeskirju. ÄKT seaduse järgi äriteenija pühapäevane töö loetakse ületunnitööks ja tööandja on kohustatud registreerima ületunnid ning tasuma need 50% kõrgemalt. Kojale teadaolevail andmeil registreeritakse pühapäevase kauplemise puhul ületunde Pärnus ainult paaris äris; kõikides teistes ärides rikutakse üldiselt seaduse eeskirju ja sunnitakse äriteenijaid tööle 3—4 augustikuu pühapäeval, ajal, mil teistel kutsealadel töötajad naudidavad suvepuhkust. Sama seadus määrab igale töövõtjale igal nädalal 24 tundi järjest kestva puhkeaja, kusjuures selleks peab olema võimaluse korral pühapäev. Ka see eeskiri pühapäevase kauplemise tõttu ei leia täitmist ja Pärnu äriteenijad on sunnitud 3—4 nädalat tööl olema ilma puhkepäevata. Ka on tervel real äriteenijail saamata veel seaduses ettenähtud puhkeae.

Nagu Kojale teatatud, kavatsesvat Pärnu kaupmehed isegi ühe pühapäeva kauplemiseks juurde nõutada.

Üksikud äriomanikud on pühapäevaseks kauplemiseks sõlminud erikokuleppeid äriteenijatega ÄKT seaduse eeskirjade mitteamestamiseks. Need kokulepped on aga tühised.

E. A. Koda kui eraametnikkude kutsehuvisid kaitsev avalikõiguslik asutus, tahab jalule seada eraametnike õigustatud nõudmised ja teha lõpu tööandjate seadusrikkumistele.

E. A. Koda haridustöö

Käesoleval aastal kavatsesvat E. A. Koda haridustöö toimkond oma tegevust asetada laiemale alusele kui möödunud hooajal. Koda valijaskonnas on ilmnemas suurendatud huvitunne koja ürituste vastu haridustöö alal. Sügishooaja eel on olnud juba rida järelepärimisi ja registreeridasoovijaid, kui-

gi kursused ja loengud pole veel alanud.

Lähemal päevil toimub E. A. Koda haridustöö toimkonna koosolek, kus arutusele tulevat koja haridustöö korraldamine Tallinnas ja provintsis.

Töenäoliselt korraldatakse Tallinnas raamatupidamise kursused algusega septembri lõpul või oktoobri algul. Koda poolt on välja töötatud raamatupidamise kursuste jaoks vastav kava, mille järgi toimub haridustöö raamatupidamise alal ühtlaselt kõikidel kursustel provintsis ja Tallinnas. Kava saadeti läbivaatamiseks ja seisukoha võtmiseks Haridusministeeriumi Kutseoskuse Osakonnale. Ministeeriumi seisukoht kava suhtes oli pooldav.

Tallinnas on raamatupidamise kursuste juures raskusi ruumide küsimusega, sest Tallinnas ei ole või on vähe sääraseid loengute saale, mida võiks kasutada rahuldavalt palju ruumi vajavate kursuste jaoks.

Kavatsusel on eelmise aasta eeskujul korraldada keelte kursusi, loenguid maksunduse, töökaitsse ja muudel aladel ning kutsealaseid ettekandeid.

Provintsis antakse haridustöö korraldamine kutseühingute kätte, kusjuures koda püüab sealjuures kutseühinguid abistada ja majanduslikult toetada.

Lähemad andmed kursuste aja, kava ja kestuse kohta avaldatakse siis, kui koja haridustöö toimkond on oma ettepanekud koja juhatusele esitanud.

Eraettevõtete Ametnikkude Koda ekskursioon Stokholmis

E. A. Koda korraldas 15.—21. augustini kordaläinud ekskursiooni Rootsi — Stokholmi, mille eesmärk oli pakuda koja valijale võimalust tutvuda Rootsi kaubandusliikkude ja tööstusliikkude käitistega, kontoritega, ehitusühingute organisatsioonidega ja eraametnikkude olukorraga Rootsis.

Ilus meresõit, Rootsi omapärane loodus, lääne-euroopalikult puhas ja kaunis Stokholm — „Põhjamaade Veneetsia“, võõrastevastuvõtlikud ning südamligid rootslased — see jättis kõigile ekskursantidele südamesse var-

E. A. Koja ekskursionist osavõtjad Stokholmis

jatud soovi — võimaluse korral jälle varsti tagasi tulla. Õppevõimalused ametnikkude ellu puutuv osas kasutati ära täiel määral. Kutseühingute tegelased tutvusid ametnikkude organisatsioonidega, nende sisemise korra ja asjaajamisega. Loodi väärtuslikke tutvusi Daco, Industrijänstemanna Förbundet, Handelsarbetareförbundet, Kontors- och Handelsanställdas Förening'i ning teiste kutseühingute tegelastega. HSB — ühiselamute kvartal Kungsklippanis — 13 maja 1000 perekonnaga pälvis osutatud tähelepanu. Ametnikkude elukorterid — milledes on äärmine puhtus, moodsaimad ehitusnõuded silmas peetud, on ehitatud siiski niivõrd ökonoomselt, et osutuvad ka Rootsi oludes väga odavateks, eriti arvestades seda, et üüri tasumisega amortiseerub korter ning saab valdaja omanduseks 20 aasta jooksul.

Ühistegeliste ühingute keskliidu 400 ametnikuga töötavas [Kooperatiiva Förbundet] keskkontoris näidati muu hulgas ekskursantidele ka kontorimasinat, mis teeb 30 raamatupidamisametniku töö — pealegi järelaimamatu täpsusega. Tutvuti mitmesuguste tööstustega. Äriteenijatele erilist huvi pakkus ühistegelisel alusel töötav Paul U. Bergströmi universaal-kaubamaja, mille 6-kordses hoones on suve hooajal tegevuses 1100 ametnikku.

Ekskursioon veetis rahuliku ning puhkust võimaldava pooletunni kaubamaja kõrgeima korra klaasrõdul, millelt avaneb vaade linnale, kaubamaja

juhatuse külalistena maitsva Rootsi kohvi ning saiade juures. Vastutulelikud ametivennad püüdsid nii seletuste kui ka materjalide hankimise kaudu rahuldada kõiki uudishimulisi Rootsi eraametnikesse puutuvate küsimuste suhtes, kusjuures avaldati kahetsust ekskursiooni juhtidele — Koja abiesimees K. Tammer'ile ja peasekretär O. Hendrikson'ile, et aja piiratuse tõttu nii palju huvitavat pidi jääma nägemata. Vastavad ettevalmistused ja kavad töötati aga varuda järgnevaiks külastuseks tuleval suvel.

E. A. Koja töövahendus

E. A. Koja juurde möödunud aasta novembrikuus loodud Töövahenduse büroo on seni nii pakkumiste kui ka nõudmistega osas näidanud elavat tegevust.

Kui grupeerida Koja Töövahenduse büroos registreerunud ametnikke ja äriteenijaid tegevusalade järgi ning kõrvutada neid Töövahendusele esitatud nõudmistega, saame alljärgneva pildi.

Nõudmised:

<i>Raamatupidajad</i>	<i>7,4%</i>
<i>Kontoriametnikud</i>	<i>7,4%</i>
<i>Müüjad, ärijuhid, osakonnaju-</i>	
<i>hatajad</i>	<i>58,5%</i>
<i>Õpipoisid</i>	<i>4,9%</i>
<i>Stenotypistid</i>	<i>4,9%</i>
<i>Esindajad</i>	<i>9,7%</i>
<i>Korrespondendid</i>	<i>4,9%</i>
<i>Tollideklarandid</i>	<i>2,3%</i>

Pakkumised:

Raamatupidajad	18,1%
Kontoriametnikud	37,7%
Müüjad, ärijuhid, osakonnaju- hatajad	23,0%
Õpipoisid	3,3%
Stenotypistid	1,6%
Esindajad	1,6%
Korrespondendid	—
Tollideklarandid	1,6%
Arveametnikud	1,6%
Fotoreporterid	1,6%
Joonestajad	3,3%
Laovalitsejad	6,6%

Nagu selgub, moodustab nõudmine müüjate, ärijuhtide ja osakonnajuhatate järele üle poole (58,5%) Koja Töövahendusele esitatud nõudmiste arvust. Pakkumine selle vastu moodustab ainult 23% kogu Töövahenduses registreerunud töövõtjate arvust. Peamiselt nõutakse müüjaid, kes omavad vilumuse vastaval eriharul, näit. rauakaubanduse, koloniaal-, manufaktuuri- või pudukaubanduse alal. Nõudmine ületab pakkumise ka stenotypistide esindajate ja korrespondentide juures.

Koja Töövahenduse tegevuse soodsa arengu esimeseks nõudeks on võimaldada tööpakkujale suuremat valikut häide töötajate hulgas.

Selleks on vaja, et kõik äriteenijad ja ametnikud, kes teenistusest või soovivad kohta vahetada, ennast Koja Töövahenduse büroos registreerivad.

Ühtlasi juhime Koja Töövahenduses registreerunute tähelepanu avalduslehtede pikendamise vajadusele, kuna need 3 kuud peale sisseandmist registrist kõrvaldatakse. Koja Töövahenduse kaudu või väljaspoolt saadud teenistusse astumise puhul palume sellest teatada.

Viljandi äriteenijad ei soovi pühapäeval kaubelda

Viljandi Kaub.-Tööstuskoja esindus saatis Viljandi linnavalitsusele palve pühapäevase kauplemise võimaldamiseks näitusepäeval.

Viljandi linnavalitsus avaldas arvamist, et pühapäevane kauplemine siis võiks aset leida, kui selleks kokku lepivad nii äriteenijad kui ka tööandjad.

Peale seda kutsutigi Viljandi Äriteenijate Ühingu esindajad läbirääkimistele. Kokkulepe jäi aga saavutamata, kuna Viljandi Äriteenijate Ühingu esindajad olid pühapäevase kauplemise vastu. Selle järgi korraldas ühing oma liikmete seas ankeedi, mille tulemuseks oli pühapäevase kauplemise poolt 17 ja vastu 71 liiget.

Ühtlasi palus Viljandi Äriteenijate ühing abi E. A. Kojalt. Koda pöörus Viljandi linnavalitsuse poole järgmisesisulise märgukirjaga:

Kaubandus-Tööstuskoja Viljandi esindus on otsustanud astuda samme pühapäevase kauplemise võimaldamiseks 21. augustis s. a. Viljandis aset leidva näituspäeva puhul. Sealjuures on viidatud asjaolule, nagu nõustuksid Viljandi äriteenijad ülalnimetatud pühapäeval vabatahtlikult ärides töötama.

E. A. Koda, tugedes Viljandi Äriteenijate Ühingu juhatause kirjale 4. skp. leiab, et ülaltähendatud Kaubandus-Tööstuskoja Viljandi esinduse nõudmine asetab äriteenijatele alusetult liigse ja ebatarviliku koormise ning palub Teid astuda samme selleks, et näituse pühapäeval, 21. augustil s. a., pühapäevane kauplemine mitte aset ei leiaks järgmistel põhjustel.

1. Viljandi linna kauplemisaja sundmääruse alusel on pühapäevane kauplemine lubatud Viljandis liha- ja piimääridel ning toiduainetekauplustel III-da järgu äritunnistustega 3 tunni kestes hommikul, ajalehtede ja žurnaalidega kauplevatel äridel, kohvikutel, kondiitritel, alkoholit ei einelaudadel jne, kella 12—24-ni, puurviljadega, marjadega, lillegega ja pargadega ja puusärkidega kauplevatel äridel kella 12—17-ni. Kõikidel teistel äridel ei ole selle määruse alusel kauplemine pühapäeval lubatud.

2. ÄKT seaduse alusel igal nädalal peab töövõtjale võimaldatama vähemalt 24 tundi järjest kestev puhkus, kusjuures selleks olgu võimaluse korral pühapäev.

Riiklikkudel pühadel ja pühapäevadel ärides ja kontorites tehtav töö loetakse ületunnitööks ja on lubatud ainult § 7 ettenähtud juhtudel, ning ärides ka siis, kui vastavate seaduste või määruste põhjal on lubatud kauplemine pühadel, puhkepäevadel ja pühapäevadel. Viljandi linna kauplemisaja sundmääruse põhjal ei ole neil pühapäevadel kauplemine lubatud, välja arvatud sundmääruses ettenähtud erandid.

3. Ei pea paika Kaubandus-Tööstuskoja Viljandi esinduse väide, nagu nõustuksid Viljandi äriteenijad sel päeval vabatahtlikult ärides töötama. Viljandi Äriteenijate Ühingu liikmete seas korraldatud ankeedi tulemused näitavad, et 71 äriteenijat 17 vastu ei soovi sel päeval ärides töötada.

4. ÄKT seaduse järgi on erikokkulepped tööandja ja äriteenija vahel ÄKT

seaduse eeskirjade mitteamvestamiseks tühisted.

5. Kuna äriteenija puhkeae on lühike ja paljudel äriteenijatel puhkus veel saamata, siis tundub ülekohtusena äriteenijalt suvel ainsa nädala pühapäeva ära võtmine, mil ta saab oma koduseid asju korraldada.

Juhtumil, kui seks päevaks peaks siiski otsustatama äride avamine, siis on E. A. Koda summitud pöörduma Tööinspektsiooni poole ja paluma kontrollida, kui võrd ärid täidavad kõiki AKT seaduse eeskirju pühapäevase kauplemise puhul.

10. augusti õhtul katsetati veel kokkulep-

pega, kuid äriteenijad jäid endisele seisukohale, ja äriomanikud lubasid kaubelda ilma äriteenijateta.

Linnaseaduse alusel otsustab kauplemisaja küsimusi mitte linnavalitsus, vaid linnavolikogu.

Päev hiljem teatas Kaubandus-Tööstuskoja Viljandi esindus E. A. Kojale, et Viljandi äriomanikud ilma äriteenijateta ikkagi kaubelda ei saa ja loobuvad pühapäevasest kauplemisest, luges ühtlasi asja sedapuhku lahendatuks.

Kutseühingute tegevusest

Kutseühingute tegevushooaeg algab

Kutseorganisatsiooniline tegevushooaeg, katkestatud suvisest vaheajast, algab õige pea. Eraametnikkude kutseorganisatsioonid, vastu astudes uuele tegevushooajale, peavad aegsasti mõtlema küsimustele, mis kutseühingulise talvise tegevuse elustamiseks olulised.

Möödunud aastal näitas eraametnikkude kutseorganisatsioonide tegevus suurt tõusu. Ühingute kui ka liikmete arv näitas erakordset suurenemist. Koostöös kojaga on aktiveeritud kutseühingute liikmeskonda, pühendatud erilist tähelepanu eraametnikkude kutseühinguisse organiseerimisele. Veenudumuse süvendamine, et teadlikud ja organiseeritud eraametnikud ning võimsad kutseühingud tagavad eraametnike majandusliku olukorra parandamise, peab ka edaspidi jääma kutseühingute tähtsamate ülesannete hulka.

Kutseühingute võimsus tugineb esmajärjekorras eraametnikkude suurearvulisele organiseerumisele kutseühinguisse ning kogenud juhtide juhtimiskusele. Eraametnikkude kutseühingud ei oma arvukalt kogenud juhte, kuid seniste juhtide kogemuste kasutamise kõrval peame arvestama uute jõudude kasvatamise tarvidust.

Kuna kutseühingu võimsus sõltub ühingu liikmete suurest arvust, siis eeloleval hooajal tuleb eriline rõhk asetada olemasolevate ühingute liikmeskonnas suurendamisele ning uute ühingute jaos-

kondade asutamisele sinna, kus võiks olla eeldusi eraametnike kutsehuvisid kaitsta organiseeritult.

Suuremate kutseühingute juurde tuleb tarviduse korral luua ja välja arendada usaldusmeeste võrk, sidemepidajaks ühingu juhatuse ja liikmeskonna vahel. Teistel kutsealadel töötajate kutseühingud on usaldusmeeste võrgu väljaarendamisele annud suure tähtsuse, ning sellega tõstnud organisatsiooni võimsust ja ühtlust.

Kutseühinguil ja nende liikmeil on eriliseks kohustuseks ja ülesandeks valvata selle järele, et käitistes leiaks õiglast rakendamist töökaitse seaduste eeskirjad. Abi saamiseks peavad liikmed pöörduma kutseühingu juhatuse poole, kes vajalikke juhiseid annab, kuidas töövõtja õigust jalule seada.

Ülaltähendatud ja real muudel kutseühingu tegevusaladel, nagu haridustöö, palgaprobleemid, uurimised (ankeedid, statistika), majanduslikud üritused, nõuanne jne., tuleb kutseühingute juhtivatel organitel oma liikmeskond tegevusse rakendada.

Kutseühingud peavad oma liikmete kutsehuve kaitsema kõigi võimalikkude ja seaduspäraste vahenditega, siis väärub kutseühing oma olemasolu ja täidab selle ülesande, mis temale on asetatud.

Eeloleva tegevushooaja juhtmotiiviks olgu — kutseühinguisse peavad kuuluma kõik eraametnikud.

Narva Äriteenijate Ühingu asutas sektsioonid Narva-Jõesu ja Jõhvi

10. sept. s. a. toimus Narva-Jõesuus K/s. „Kalju“ ruumes Narva-Jõesuu eraametnike organiseerimise ja Narva Äriteenijate Ühingu Narva-Jõesuu sektsiooni asutamise koosolek.

Koosolekust võtsid osa Narva Äriteenijate Ühingu juhatuse liikmed — hrad. Maahein, Uibo, Pärn ja Võrno ning Eraettevõtete Ametnike Koja ja kutseühingute koostöö eraametnike kutseühvide kaitsel.“ Tunnistati vajaliseks Narva-Jõesuu eraametnike organiseerimine. Koololek hr. Mägi juhatusel otsustas luua Narva-Jõesuu Narva Äriteenijate Ühingu sektsiooni. 3-liikmelise sektsiooni juhatusse valiti hr. Silla, prl. Hilda Kannusk ja pr. Alice Järvi. Läbirääkimistel võeti elavalt sõna eraametnike põlevamate päevaküsimuste üle.

Samalaadne ametnike ja äriteenijate organiseerimise ja sektsiooni asutamise koosolek toimus 11. septembril s. a. Jõhvis, Jõhvi linna algkoolis. Koosolekut juhatas hr. Pärna ja protokollis Narva Äriteenijate Ühingu sekretär hr. Pärn. E. A. Koja nõunik-sekretär V. Tehve andis ülevaate E. A. Koja tegevusest ning selgitas koosolijaile eraettevõtteis teenivate kohta kehtivaid töökaitsse seadusi. Jõhvi eraametnike organiseerimise tähtsust kriipsutas alla hr. Uibo Narvast. Sektsiooni juhatusse valiti hr. Peikk, prl. Paju ja prl. Karemaa ning kandidaatideks pr. Weltbach, prl. Nõmme ja prl. Korsunova ning hr. Aare.

Nii Narva-Jõesuu kui ka Jõhvi äriteenijad astuvad Narva Äriteenijate Ühingu liikmeiks.

Pärnu Äriteenijate Ühingu tagajärjekas aktsioon pühapäevase kauplemise vastu.

Teatavasti peetakse Pärnus aastalaata, n.-n. „jäärmarki“ iga aasta 6—26. augustini.

Vastava sundmääruse alusel on selle aja kestel 3—4 pühapäeval ka ärid avatud kella 13—18-ni. Käesoleval aastal linnavalitsus pikendas laata näituse puhul kolme päeva võrra. Nagu selgus, oli linnavalitsuse sooviks, et selle tõttu juurdetulnud pühapäeval, 28. augustil toimuks kauplemine ärides. Kuna selletõttu äriteenijad kogu augusti kuu kestel ei oleks saanud ühtki pühapäeva — võttis Pärnu Äriteenijate Ühingu juhatas asja energiliselt käsile, leidis, et linnavalitsuse otsus, pikendada aastalaata, ei muuda veel kauplemisaja sundmäärust (RT. 56, 1937). Vastavad sammud linnavalitsuse ees ei andnud tulemusi, kuigi juhtis tähelepanu sellele, et ükski äri Pärnus ei anna ÄKT seaduse ettenähtud 24-tunnilist puhkeaga pühapäeva puhul, mis on tegelikult seaduserikkumine. Tööinspektori poole pöörates selgus, et temal on raske linnavalitsuse otsuste tõlgendamist muuta. Ainsaks teeks jäi pöördumine politsei poole. Äriteenijate Ühingu esindaja nõudis kategooriliselt politsei vahelesegamist, tuues ette põhjenduse — kui pikendatakse aastalaata, sellega ei ole veel muudetud sundmäärus kauplemise aja kohta — mille on kinnitanud Siseminister ja mida ei ole linnavalitsusel õigus oma äranägemise järele muuta.

Tagajärjeks oli, et politsei komissar tegi linnavalitsusele ja avalikkusele teatavaks, et ärid on suletud pühapäeval 28. augustil.

Kutseühingu energiline tegutsemine aitas seada jalule seaduse nõuded ja äriametnikkonna õiguseid.

Müüja ostjale: Palume meid ka edaspidi lahkelt külastada

Narva Äriteenijate Ühingu korraldab kursuseid

Narva Äriteenijate Ühingu juhatus kavatses eeloleval sügisel korraldada jälle mitmesuguseid kursuseid, nagu raamatupidamise, keelte, maksundusõiguslikke jne. Et kursuste korraldamiseks koostada töökava ja see aegselt esitada Eraettevõtete Ametnikkude Kojale, selleks saatis ühingu juhatus kõigile liikmeile ankeetlehed, milles paluti ära märkida, missuguseid kursuseid keegi soovib.

Ühingu juhatus palub neid liikmeid, kes soovivad kursutest osa võtta, kuid pole senini veel ankeetlehte juhatusele tagasi saatnud, seda kohe teha, sest silmas pidades ankeedi korraldamisega ühenduses olevat kulu ja tüli, ankeeti enam ei korrata.

Ühingu naistoimikond korraldab alates 7.

septembrist ka igal kolmapäeval kella 19—21 ühingu ruumes töö- ja koosviibimise õhtud ühingu naisliikmeile. Töö- ja koosviibimise õhtutel tehakse ühiselt ühingu loteriitoid, peetakse omavahelisi referaate, vaielusi kutsealalistel teemadel ja korraldatakse muid meelelahutusi.

Pärnu Äriteenijate Ühingu

liikmeskonnast lahkus 9. augustil surma läbi ühingu lüge Ida Reino ja an, 43 a. vana. Lahkunu töötas müüjana Joh. Andrekson'i riideäris, Pärnus ja oli kauane kutseühingu lüge. Pärnu Äriteenijate Ühingu esimees V. Valter asetas lahkunu kalmule pärja Pärnu Äriteenijate Ühingu poolt.

Rootsi erametnikkude organisatsioonid

Kui füüsilise töö tegijate organiseerumine hakkas arenema Rootsis juba õige varakult, läinud sajandi keskajal, siis ametnikkude — vaimutöö tegijate — esimesed organiseerimise alged tekkisid alles maailmasõja eel. Selle ajani ametnik oli olnud peremehe, tööandja, n.-n. usaldusmeheks, niid aga, areneva industrialiseerimise, kapitalide koonduvuse läbi trustidesse ja sündikaatidesse muutus ka ametnik nagu varem töölinegi, vaid hammasrattaks ettevõtte organisatsioonis. See teadmine, et nemad kõik on ühe sugused ja samaväärsed, aitas ametnikke lähendada üksteisele ja oli eelduseks ühinemise mõttele. Teisest küljest — ettevõtete ratsionaliseerimine tõi kaasa spetsialistide, juhtiva personaali, ametnikkude arvu kasvu ettevõteteis, võrreldes töölistega. 1913—34. aasta vahemikul see vahekorid muutus tööstustes selliselt, et 1000 tööliste kohta tuli 85 ametniku asemele juba 130 ametnikku.

Järgmiseks sammuks ratsionaliseerimise käigus oli kokkutõmbamine tootmiskulude osas. Selles rubriigis olid ametnikkude palgad suure osatähtsusega tööliste palgade kõrval. Et tööliste seljataga seisid juba tugevad kutseorganisatsioonid, ametnikud tegutsesid aga iga üksik omaette, siis pidi tõestuma jälle tuntud seadus, et jõud läiguvad alati vähema vastupanu suunas. Ametnikkude kaader pidi laskma endast üle käia kõik hea ja halva, olles kiilutatud jõuetuna kahe tugeva organisatsiooni — töövõtjate ja tööliste vahele. Koondamistel alanesisid kõigepealt ametnikkude palgad ja tõusu perioodidel olid need kõige laisemad ja viimased kerkima. Rootsi Sotsiaalministeeriumi poolt teostatud uurimised näitavad, et ajavahemikul 1913—35 on elaniku reaaltulu tõusnud 60—70%, seega umbes 3% aastas. Samal ajal on tööstustööliste reaaltulu tõusnud aga 79%. Kui palgad tööstustööliste sama ajavahemiku kestes on tõusnud 129%, siis teeb tõus ametnikkude palgade juures välja vaid 72%.

Loomulik, et kõigi muude põhjuste kõrval esines ametnikkude olukorda raskendavana veel tugev ülepakkumine väimsetel tööaladel, milline nähe esineb käsikäes elustandardi tõusuga.

Kõigi selliste faktorite mõju avaldus müüdi ametnikkude töötamistingimuste halvenemises. Esmajärjekorras langesid palgad, eriti tunduvalt suures osas merkantiilse ja tehnilise kontori personaali juures, kus osa palku langes isegi madalamale 1913. a. taselest. Kuid ka muud töötamistingimused, ületunnitööd, palgalise puhkuse küsimus jne. olid vastavalt tasemes langenud.

Nendel eeldustel on ka arusaadav, et just 1919. aastal, kui palgade tase saavutas oma madalseisu — hakati looma esimesi ametnikkude organisatsioone. Siis sai alguse Svenska Industritjänstemanna Förbundet (SIF) Rootsi tööstusametnikkude Ühingu ning Malmös loodud Svenska Handelsarbetareförbundet. Peale nende kahe suurema tekkis veel mitmeid väimse ala tööliste hõlmavaid ühinguid. Esialgu kandsid ühingud teatavat määral klubi ilmet ja alles aastaid hiljem SIF juures näiteks alles 1930. aastal asuti aktiivsele kutseühvide kaitsesele. Ühingu teovõime suurendamiseks tõsteti siis liiknemaksud kolmekordseks. Seniselt aasta keskmiselt Kr. 12.— nüüd Kr. 36.—. Nii on liiknemaks nüüd aastas 24—78 krooni. Ka tegevuskavas võeti ette muudatusi, nimelt seati esikohale ametnike majandusliku olukorra parandamine. Tagajärjeks oli järsk liikmete arvu tõus. SIF liikmeid oli 1930. aastal 400 ametnikku, käesolevaks ajaks on see arv tõusnud 12.500-le üle terve riigi 81 osakonnas. Ühingu aasta eelarve on umbes 500.000 Rootsi krooni.

Ühingud Rootsis tekkisid spontaanselt ja nende tegevus koordineeriti vast hiljem. Sellest on tingitud ka paralleelorganisatsioonide olemasolu ja teatavad hõõrumised nende va-

Daco esimees Gunnar Osvald

hel. Selgituseks tuleb öelda, et Rootsis ei ole täielikult lahutatud tööliste ja ametnikkude organisatsioonid. Kuigi Landsorganisationsen (LO) koondab endasse peamiselt tööliste ühinguid, moodustades endast seega tööliste kutseühingute liidu 850.000 liikmega, millest suurim on metallitöölise ühing 147.000 liikmega, kuulub tema juure ka Svenska Handelsarbetare-Förbundet (Rootsi Kaubandus-alal töötajate Ühing) 33.000 liikmega 250 osakonnas.

Teisest küljest on jälle puht ametnikkude ühingud moodustanud omavahelise liidu Daco 1930. aastal (De Anställas Centralorganisation), ametnikkude tsentraalorganisatsioon, millesse kuuluvad 19 ametnikkude ühingu 46.637 liikmega. Daco ühingute hulka kuulub muuseas ka SIF ja Handelstjänstemanna-Förbundet (HTF) Kaubandusametnikkude Ühing, millel 9500 liiget. Valitseb seega teatav rivaliteet, sest äriametnikke ja osalt ka tööstuskontorite ametnikke piüüavad organiseerida mitu eri organisatsiooni.

Jõulise kihutustöö peale vaatamata on äri- kui ka kontoriameetnikkudest süüski ainult 25—30% organiseeritud kutseühingutesse, kuna töölised suuremal osal tööaladel on organiseeritud 100%-liselt.

Kui vaadata lähemalt, milliseid hüvesid pakuvad äriteenijate ja kontoriameetnikkude organisatsioonid oma liikmeile selle võrdlemise kõrge liikmemaksu eest (24—78 kroonini aastas) siis näeme esmajärjekorras kollektiivlepingute sõlmimise kaudu töötingimuste mõjutamist.

1. jaanuarist 1937. a. kehtiv seadus loob ka ametnikkude suhtes analoogiliselt töölistega teatava tööütlide lahendamise korra, kus töölepingu pooled omavahel või organisatsioonide kaudu on koostatud läbirääkimistesse astuma. Selle läbi kollektiivlepingute sõlmimine omandab kindlasti suurest laiemast arengust. Svenska Handelsarbetare Förbundet on senini vahendanud 2000 kollektiivlepingut, millega on korraldatud 30.000 liikme töötingimusi 3100 ettevõttes. Kollektiivlepingus on tavaliselt fikseeritud kõik teenistustingimused: töölepingu ülesütlemine, palk, tööaeg, puhkepäevad, palgaline suvipuhkus, ületunnitöö tasud, haiguse aegne toetus jne.

Sama liikmemaksu eest annab ühing toetust töötuse puhul 3 kuu kestel liikmemaksu suuruse järele neljas grupis 40—240 kr. kuus.

Ilma eritasuta on samuti ühingu liikmed kindlustatud õnnetusjuhtumite puhuks, kusjuures toetus on 3 kr. päevas töövõimetuse kestvusel, päeva tööjõu kaotuse puhul aga ühekordne väljamaks kuni Kr. 6000.—

Peale selle korraldatakse ühingu poolt kutsehariduse arendamiseks kursusi, toimetatakse töökohtade vahendust, korraldatakse õppereise jne.

Nagu öeldud, on Rootsi ametnikkude ühingute põhikirjad esikohal oma liikmete majandusliku heaolu eest hoolitsemine, peamiselt kollektiivlepingute kaudu on nemad siin saavutanud tõesti tähelepanuväärseid tulemusi Rootsi ametnikkude tööolude parandamisel ja elustandardi tõstmisel. Seda käsitatakse pikemalt teisel.

O. H.

Välismaa ringvaade

Karl Pick surnud

3. augustil suri Viini kaupmeeskonna haiglas Austria ametnikkude liikumise kauane juht — Karl Pick 70-aastasena. Tema surmaga varises hauda isik, kelle elulooga oli tihedalt seotud Austria eraametnikkude vabakutseühinguline liikumine. Ta alustas oma kutsealalist tegevust äriõpilasena Viinis. Kui asutati esimene eraametnikkude kutseühing, siis valiti noor Pick tema esimeheks. Hea organisatorina, kõnelejana, sotsiaalpoliitikuna ja kutseühingu tegelasena omandas Pick varsti rahvusvahelise kuulsuse. Esime-

sed kutseühingulised lahingud lõid Austria eraametnikud Pick'i juhtimisel ametnikkudele vaba aja võitmiseks juba siis, kui Austria oli veel kuningriik. Siis pidid ametnikud töötama ka pühapäeval ja tööpäeva pikkus oli varavalgest pimedast tulekuni.

Parlamendi liikmena algatas ja viis läbi Pick Austria ametnikele pühapäevarahu, ärde lahtiolekuaja seaduse, kella 2 ajal büroode sulgemise, Austria äriõpilaste ja ametnikkude töökaitseseadused jne. Ka munde huvide nagu puhkuse aja kuni 5 nädalani, haigekassa, vallandamised ja vallandamisel

tasumaksimise normide fikseerimisel on suurimad teened just Pick'il.

Pick juhtis Austria eraametnikkude võimsat haigekassat kuni 1934. aastani, olles selle esimeheks. Tema juhtimise all omandasid eraametnikud endale hea arstliku kontrolli, kaks suurt tiisikuse haiglat eraldi mees- ja naishaigetele, kaks puhkekodu, ühe eraldusmaja, ravimisvõimalused kõigis maailma terviskuurortides ja lõppeks hiigel haigla Viinis, kus Karl Pick ise poolpimedana lahkus maisest ilmast, jättes leinama suure hulga kaasvõitlejaid kodu- ja välismaal.

PRANTSUSE ÄRITEENIJATE VÕITLUS LÜHENDATUD TÖÖAJA EEST

Pärast maailmanäituse lõppu puhkes Prantsuse äriteenijatel, eriti väikekaubanduses uus ja äge võitlus tööandjatega 5×8-tunnilise töönädala eest. Tööandjad püüdsid selgitada, et lühendatud töönädal mõjub halvavalt äri läbikäikudele. Sellekohased uurimiskomisjonid aga leidsid, et äri läbikäigud ei vähenenud lühendatud tööaja, vaid järsu hindade tõusu ja palgaliste reaaltööstuse samale tasemele jäämise tõttu. Sellest hoolimata anti tööministri poolt erikorraldusi, mille järele teine vaba päev nädalas jaotatakse ülejäänud nelja päeva vahel sellistes linnades, kus on üle 10.000 elaniku. Üle nädala on teenijail õigus saada 2 üksteisele järgnevat vaba päeva, näit. laupäev ja pühapäev või pühapäev ja esmaspäev. Juulis, augustis ja septembris tuleb aga tööaeg eranditult jagada 5 päevale nädalas. Kui on eriti palju tarbijaid oodata just nendel kuudel, võib kohalik prefekt teha erandeid, ära kuulates tööliste ja tööandjate organisatsioonide esindajate arvamusi.

Ametnike ja teenijate kutseorganisatsioonid on aga täiesti erandite tegemise vastu ja nõuavad 5-päevalist töönädalat 8 t. päevas.

ISLANDI ERAAMETNIKE TÖÖTINGIMUSED

Islandi äri- ja kontoriteenijate liikumise algeid leidub juba 1891. a., kuid puhtakujulised töövõtjate kutseühingud tekkisid alles 1913. a. Reykjavíkis. „Merkuri“ nimelise ühingu tegevus aga kaldus järkjärgult enam seltskondlikule alale, kuni 1935. a. asutati hoopis uus organisatsioon, kellel oli algul palju raskusi võideldes tööandjate surve vastu. Reykjavíkis, Islandi pealinnas, on umbes 1500 ametnikku. Tööandjad elustasid 1891. a. asutatud ametnike ja tööandjate ühise organisatsiooni tegevust ja said omale mõningal määral liikmeid. Uus ametnike kutseühing saavutas 175 liiget. Liikmemakse maksetakse 1,5 kr. kuus, nende poolt, kes üle 150 kr. kuus teenivad; kes alla selle teenivad, maksavad 1 kroon kuus liikmemaksu.

Ühingu on ühistegeliste kauplustega sõlmitud kollektiivleping, mille tulemusena palgad tõusid 20%. Toiduaineteärides on palgad halvemad kui teistel aladel. Lepingu järele on meesäriteenija palga alammääraks 150 ja naistel 115 krooni. Palgaastmestik jaguneb 9 ossa. Kõrgeim palk on 300 kr. kuus meesäriteenijal ja 225 kr. naistenijal. Esimese järgu müüja palk on kõige enam 325 kr. kuus.

Kontoriametnikud eriti vastutaval kohal saavad alguses 350 kr. kuus. Palk võib tõusta siis kolmes

astmes 400 kroonile kuus. Teiste meeskontoriametnike palgad algavad 200 kroonist ja ulatuvad 350 kroonile, naisametnikel 125—250 kr. kuus. Palgaredel tõuseb neil 7 astmes. Puhkust antakse aastase töötamise järele 12 päeva.

Haiguse puhul maksetakse kuu aja jooksul täispalk, järgmisel kuul aga pool palka, eeldusel, et teenija on vähemalt 6 kuud ametis olnud.

Ärid suletakse uue määrise järele kell 18. Reedel suletakse ärid kell 20. 15. maist 15. septembrini suletakse ärid laupäeviti kell 13. Mitmesuguste islandi pühade eelpäevadel suletakse ärid kell 12. 23. det. kell 14. 1. suvepäeval, aprillis eelviimasel neljapäeval ja 1. augustil (viimane vastab inglise Bank Holidayle) on ärid Islandis täiesti suletud. Suurärid suletakse 1 tund varem. Riigiametnikele asutati oma osakond, kuhu kuulub 80 liiget üldisest 300-liikmelisest riigiametnike-perest. Viimasel ajal on asutatud ametnike kutseühingud suuremates linnades, nagu Akureyri, Isaffjörður, Vestmannaeyja kaupstadur ja Hafnaffjörðuris.

Kavatsetakse kõikide ametnike ja teenijate kutseühingute ühendamiseks luua vastav keskorganisatsioon, mis võiks astuda ühendusse põhjamaade äri- ja kontoriteenijate koostöö föderatsiooniga.

Soome äriteenijate liit kasvab jõudsalt

Soome majanduselus võib märkida pidevalt tõusvat konjunktuuri. Tööstussaaduste turg on näidanud suurenemist, millest suur osa langeb eksporttööstusele.

Koos majandusliku elavnemisega on määrgata ka väikest äriteenijate olukorra paranemist ja kutseorganisatsioonides liikmete arvu tõusu. Kuni 1934. a. oli liidu liikmete arv 80 kutseühingus 2515, millest Helsingile langes 428, siis 1937. a. lõpuks oli 100 kutseühingus juba kokku 4177 liiget, neist 933 Helsingist. 1937. a. oli liidu igasugustes fondides kokku 450.000 smk.

Toetuste tasumine soome markades 1937. a. jooksul mitmesugustest fondidest oli järgmine: haiguse tõttu 23.348, töötuse toetus 14.962, matusekassadest 480.—, muud toetused 18.668. Kokku seega 61.778 Smk., 34.317 Smk. vastu 1934. aastal.

Liit on sõlminud kollektiivlepinguid 40, mis haarab enda alla umbes 3800 äriteenijat või 60% liidu liikmeid.

Kollektiivlepingute sõlmimisele ja palgaloade parandamisele kavatsetakse suuremat tähelepanu pühendada.

Skandinaavia äri- ja kontori-teenijate koostöö

Taani, Norra, Rootsi ja Soome äriteenijate ja kontoriametnikkude organisatsioonid on omavahelises liidus. Viimane Põggjala nimetatud organisatsioonide kongress peeti Tampere juuni kuus. Praegu on nelja Skandinaavia riigi vastavate kutseühingute liikmete arv kokku 85.000. Rootsis on 33.000, Norras 19.000, Taanis 29.000 ja Soomes 4.500 liiget. 1940. a. otsustati korraldada Rootsis n.-n. Põhjaamade kaubanduskursus.

Eraametnikkude paradüis!

On muidugi imestamapanev, et eraametnikkudel on olemas ka paradüis. See paradüis asub Vaikse ookeani rannikul, 400.000 kontori- ja bürooametnikuga Tšiili vabariigis.

Uskumatult suur on Tšiili ametnikkude arv, võrreldes rahvaarvuga ja teiste riikide vastavate suhtarvudega. Ligi $\frac{1}{9}$ Tšiili rahvast, kaasa arvatud hällilapsest kuni haua äärel seisva raugani, on kontorites, ärides, büroodes, pankades ja ladudes töötav häätujuuline Tšiili 400.000-pealine ametnikkond.

Nende hea põli seisab nende võrdlematuks palgaoludes ja töötingimustes. „Ametnikkude paradüis“ on Tšiili moodsaim hüüdnimi ja seda nime reklaamib nii Tšiili oma ajakirjandus kui ka välismaalased.

Kuid see „paradüis“ on ainult ametnikele ja osalt muile palgataenijaile, sest tuleb arvestada seda, et ametnike ja tööliste kõrged töötasud ja korralikud töötingimused on sellele maale ja rahvale ainuke, mis on tal võimalik ammutada oma väärtuslikkudest loodusvaradest.

Kõik ettevõtted, käitised, kaevandused, kulla- ja hõbeda ning muude metallide kaevamis- ja pesemisettevõtted, põllumajandussaaduste ettevõtted, trustid, sisse- ja väljaveo ärid ja muud suuremad käitised on kui mitte väliskapitali omanud, siis vähemalt selle valitseda.

Tšiili valitsusvõim on siin olnud pisut ettenägelik. Et nendest määratutest maa-põuevaradest ja muudest väärtustest pisutki jääks oma rahvale ja maale, siis seadusandlus on kõikidele ametnikkudele targu läbi viinud korralikud töötingimused ja kõrged palgad.

1937. a. algul hakkasid maksuma uued palganormid ja töötingimused, millised tõstavad palku 50—60%, annavad eraametnikele prii arstiabi, korraliku palgalise puhkuse jne. Sealjuures ei tule tähelepanemata jätta seda, et Tšiili elu on palju odavam, toiduinained, riided ja jalanõud on rohkem kui 2 korda odavamad kui meil, korterihinnad umbes samad ja küttekulu pole üldse. Pisim palk, mida noorim ja vastalanud ametnik saab ja mida tohitakse maksta, on umbes Eesti rahas 56 krooni (400 peesot) kuus. Tugev palgatõus on ette nähtud iga 2 aasta järele. Keskmiseks kuupalgaks on ametnikul 1300 peesot ja kõrgematel ametnikkudel 3500 peesot (1 peeso = 14 senti).

Taani kaubandus- ja kontori-teenijate kongressilt

Taani kaubandus- ja kontori-teenijate liidu kongressil ettekantud aruandeist selgus, et liidu liikmete arv on tõusnud eelviimasest kongressist saadik 25.116-lt 29.202-le. Liidu tegelikkude jõudu oma liikmete majanduslikkude huvide kaitsel näitab see, et liidul oli sõlmitud mai kuuks 414 kollektiivlepingut ja 112 lepingu kohta olid läbirääkimised käimas.

Ankeet Belgia eraametnikkude elatumistingimuste kohta

Belgia eraametnikkude kutseühing (Kristlikkude ametnikkude keskus) korraldas 1937. a. oma liikmete seas ankeedi elatumis- ja palgatingimuste üle. Samalada ne ankeet korraldadi sama organisatsiooni poolt 1935/36. a. 1937. a. ankeet sisaldab andmeid peamiselt ametniku rahalise sissetuleku, ametnike jagunemise vanuse järgi, leibkonna koostise ja korteri küsimuse kohta tihedalt asustatud, vähemates asulates ja maal, samuti ka tegevusharu üle, mille alal andmete andja kutseliselt töötab. Sellele valitud küsimustikule ankeedi näol saatsid vastuse 19.496 eraametnikku. 1936. a. ankeet andis 16.364 vastust.

See ankeet valgustab eraametnikkude palgaolusid, ametnikkude juures vanuses 21—50 aastani, tunnistades palgaolud mitterahuldavaiks. Peaaegu 20.000-st ametnikust on 17.000 isikut vanuses 21. ja 50. a. vahel, moodustades 87% ametnikkude koguarvust. Neist 17.000-st ametnikust, kellest 13.000 kuulub vanuserühma 21 ja 40 a. vahel, teenib 4000 ametnikku vaevalt 1500—2000 franki ja ainult 1500 teenib enam kui 2000 franki. Andmed näitavad, et neist 17.000 ametnikust vanuses 21—50 a. vahel, 11.500 ei teeni üle 1500 franki.

Ankeet näitas, 8,5% ametnikest omavad veel mingisuguse kõrvalteenistuse.

Ankeedi tulemuste alusel on eraametnikkude keskuse poolt välja töötatud muster-kulude-eelarve ametniku perekonna jaoks, milline koosneb 2-st täisealisest ja 2-st lapsest, asukohaga linna üürikorteris. Musterkulude eelarve oli 1936. a. 23.941,75 franki ja 1937. a. augustis juba 26.400.— franki. See näitab elukalliduse tõusu. Muster-eelarve on mõeldud perekonnale normaalse elu puhul, kus ei ole arvestatud erakorset õnnetuse ja haiguse juhtumeid, milliste kulusid on võimatu eelarvestada. Samuti pole ette nähtud toetusi vanematelt ja sugulasilt.

Säärase ankeedi korraldamine Eesti eraametnikkude seas oleks õige tarvilik ja huvitav.

Taanis pikendati äriteenijate ülesütlemise aeg

Taanis pandi maksuma hiljuti kõikide äri- ja bürooteenijate kohta seadus, mille järele teenistusse astudes lepitakse poolte vahel kokku 3 kuuliseks prooviajaks, mille järele võidakse teenistuslepingut katkestada 1-kuulise ülesütlemise järele. 6-kuulise teenistuse järele peab teenistuslepingu lõpetamisel tööandja vähemalt 3 kuud teenijale ette ütleva. Kuna teenija 6-kuulise teenistuse järele ära minnes peab 1 kuu ette ütleva. Teenijate poolt jääb ülesütlemise aeg alati 1-kuuliseks, kuna tööandjal pikeneb ülesütlemise aeg iga 3 aasta järele 1 kuu võrra. Näi tuleb 9 aastase teenistuse järele teenijale teenistuslepingu lõpetamiseks 6 kuud ette öelda. Seaduses on nähtud ette võimalus, et tööandja ja teenijad võivad omavahel kokku leppida

ka pikema ülesütleamise aja suhtes, kuid siis pikeneb automaatselt ka ülesütleamise aeg tööandja poolt ja sama palju. Kuid näiteks kui peale 6 kuulise teenistuse tööandja tahab töövõtjaga sõlmida sellist teenistuslepingut, et teenija on kohustatud 3 kuud ette ütleva, siis on see täiesti võimalik, kuid tööandja on omalt poolt kohustatud siis 5 kuud ette ütleva. Teiste sõnadega — mõlemad pooled pikendasid oma ülesütleamise tähtaegu võrdse aja — 2 kuu võrra.

Peale selle on seaduses veel rida parandusi senise olukorraga võrreldes haigestumiste, kutselühingute, sõjaväeteenistuse jne. puhul.

Kutseühingulisele organiseerumisele ei tohi seaduse järele mingisuguseid takistusi ette veeretada. Seadusnõuete kohaselt algatatud streigid ja töösulud pole vastuolus teenistuslepingu ülesütleamise määrustega.

Selle seaduse vastuvõtmise järele võivad Taani äriteenijate kutseorganisatsioonid täie tähelepanu pöörata palgaolude parandamisele.

Rootsis kaob vahe kehalist ja vaimset tööd tegijate vahel

Rahvusvahelise kuulsusega majandusteadlane Bertil Ohlin kirjutas 21. augustil „Stockholms Tidningeni“ juhtkirjas rootsi ametnikkude olukorda käsitades, et vahe kehalist ja vaimset tööd tegijate vahel on kadumas. Mõlema grupi palgad lähenevad üksteisele, kusjuures töölised on ametnikkudest ja äriteenijatest soodsamas seisukorras. Hiljuti avaldatud ametlikkude andmete järele oli möödunud aastal mees-erasteenijate palgatase 6% ja naiserateenijatel 7% madalam kui 1929. a. Teatavasti langes ka samal ajal elatusmaksumuse indeks, kuid siiski vähem — umbes 4%. Kokkuvõttes võib öelda, et selle grupi palgaliste reaalteenistus on langenud paari protsendi võrra võrreldes 1929. a.

Hoopis teisiti on aga kujunenud tööliste palgad tööstuses, kaubanduses ja liiklemises. Nende nominaalpalgad ei olnud 1937. a. tunduvamalt kõrgemad kui 1929. a. Kui aga arvestada reaalkade muudatusi, siis tõusis tööliste reaalk 1929. a. saadik 9%. Eeltoodud

andmetest järeldub, et tööliste palgad tõusevad erasteenijate palkadega sageli samale tasemele ja mõlema grupi elustandard samastus.

Olukord muutub veelgi selgemaks, kui võrrelda palkade arengut 1913. a. Sellest ajast saadik on meeserateenijate palgad veidi enam tõusnud kui elukallidus. Nende reaalkad on ainult mõned vähesed protsendid kõrgemal enne maailmasõjaaegsest tasemest. Sellevastu on tööliste aasta-reaalkad võrreldes 1913. a. tõusnud mitte vähem kui 9%. Kui areng sellisel viisil veel paar aastakümnet peaks jätkuma, siis on palkade lõhe kehalist tööd tegevate ja n. n. „manschett“ elukutsede vahel kadunud.

Sellele nähtusele põhjuste otsimisel jõutakse tulemusele, et rootsi demokraatlik koalitsioonivõimkond on võimeldanud kord-korraldus suurenevatele hulkadele omandada äri- ja kontoritöökäsitajate haridust. Tööjõu pakkumine neil aladel on liig rohke, kuigi majanduslikud eeldused mõnel teisel kehalisel tööl on soodsamad. Tung neile elukutsedele põhjendab vana suurel populaarsusel, mis neil elukutsedele on olnud. Praegugi paljud vanemad pingutavad end äärmiselt, et nende lapsed võiksid kuuluda eelnimetatud „manschett“ proletariaadi hulka. Tekkinud olukord aga peab muutma seniseid seisukohti, nagu poleks kehalist tööd nõudvad elukutsed küllalt kohased ja lugupidamisväärts.

Autor siiski on arvamusel, et sotsiaalne võrdsustamine mitmesugustel elukutsedel tegevate isikute elutasemete vahel ei peaks sündima erasteenijate elustandardi allapressimise teel. Praegu ei kuulu meeserateenijad oma 4100 kr. aastakeskmise sissetulekuga ja naiserateenijad 2200 krooniga sugugi hästistasutatud elukutsede hulka. Need on keskmised arvud, kuid on paljusid, kes teenivad veel vähem. Lõpuks jõutakse tulemusele, et sotsiaalseadusandlusel oleks juba aeg pühendada erasteenijatele enam tähelepanu. Korraldamisele tuleks võtta ülesütlemissaeg, ületunni tasud j. t. küsimused. Isegi palkade alamäärade seaduse mõtet ei tuleks ilma pikema kõrvale heita. See olevat ühiskonna huvides, takistada kõikide vahenditega sellise tähtsa ühiskondliku grupi proletariseerumise tendentse.

ERAETTEVÖTETE AMETNIKKUDE KOJA

TEATAJA

on ainuke eraettevõtteis teenivate ametnikkude ja äriteenijate kutseajakiri Eestis

- Teataja** annab ainukese kutseajakirjana tervikliku ülevaate eraettevõtteis teenivate ametnikkude ja äriteenijate kutseesinduse — Eraettevõtete Ametnikkude Kojas — algatustest ja tegevusest.
- Teataja** käsitleb oma veergudel kõiki erasaatuste teenijatesse puutuvaid küsimusi, asetades raskuspunkti just päevakorras olevaile küsimusile.
- Teataja** sisaldab pidevalt ülevaateid eraametnike palgaolude üle nii Tallinna kui provintsi valijate kohta.
- Teataja** avaldab artikleid tähtsamate sotsiaalprobleemide üle ja valgustab eraametnike töö- ja teenistusvahekordi ja neisse puutuvaid küsimusi.
- Teataja** toob oma veergudel ära kõik töökaitse seadused, milised kehtivad eraametnikkude suhtes. Vanaduse-, invaliidsuse-, haiguse vastu kindlustamise seaduseelnõud, vaimsel alal töötavate, kutseoskuse korraldamise ja töölepingu seaduseelnõud leiavad põhjalikku käsitlust.
- Teataja** annab juhiseid Äride ja kontorite töökorralduse seaduse õigeks tõlgendamiseks ning avaldab valitsusasutuste poolt kehtima pandud määrusi sama seaduse suhtes.
- Teataja** tahab olla ka eraametnikkude kutseorganisatsioonide häälekandja, andes ülevaateid kutseühingute tegevusest üle riigi.
- Teataja** toob lugejaile pidevalt ülevaateid välismaa eraametnikkude majanduslikust olukorrast ning avaldab kokkuvõtteid välismaal eraametnike kohta kehtima pandud töökaitse ja sotsiaalseaduste kohta.
- Teataja** on oma lühikese ilmumise aja vältel võitnud eraametnike poolehoidu. Teie lugejate, ülesanne on tutvustada oma kutseajakirja ka neile, kes seda pole veel tellinud.
- Teataja** ilmub 6 korda aastas 24—32 leheküljelisena ja maksab aastatellimiseks ainult 75 senti. Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused, kutseühingute juhatuse liikmed, Kojas liikmed ja Kojas kantselei.